

PRITUŽBENI MEHANIZAM

SG/E/2024/03 I SG/E/2024/25

VJETROELEKTRANA POKLEČANI (BOSNA I HERCEGOVINA)

IZVJEŠĆE O ZAKLJUČCIMA

12. LIPNJA 2025.

SG/E/2024/03 i SG/E/2024/25

Vjetroelektrana Poklečani (Bosna i Hercegovina)

Izvješće o zaključcima

Pritužba je povjerljiva: Ne

Dostavlja se:

Podnositeljica pritužbe

KfW

Europski ombudsman

Ovdje

Upravljački odbor

Glavna tajnica

Glavna inspektorica

Mjerodavne službe EIB-a

Izjava o odricanju od odgovornosti

Zaključci izneseni u ovome izvješću temelje se na podacima koji su Odsjeku za pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a bili dostupni do 22. svibnja 2025. Zaključci se upućuju isključivo EIB-u.

U slučaju nepodudarnosti između jezičnih verzija, mjerodavna je verzija na engleskom jeziku.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a (Pritužbeni mehanizam) podloga je kojom se omogućuje rješavanje sporova ako neki pripadnik javnosti drži da je Europska investicijska banka (EIB) možda u nečemu pogriješila, tj. ako smatra da je počinila neku nepravilnost u postupanju. Pritužbeni mehanizam nije pravni mehanizam izvršenja i ne nadomješta odluke nadležnih pravosudnih tijela.

Nepravilnost u postupanju odnosi se na loše postupanje ili izostanak postupanja. Do toga dolazi kada EIB ne postupa u skladu s nekim pravilom ili načelom koje je za njega obvezujuće, uključujući vlastite politike, standarde i postupke. Pojam nepravilnosti u postupanju obuhvaća EIB-ovo nepoštovanje ljudskih prava, mjerodavnih propisa ili načela dobrog upravljanja. Nepravilnost u postupanju može se odnositi na odluke, radnje ili propuste Grupe EIB-a, što može uključivati i utjecaj projekata ili djelatnosti EIB-a na okoliš ili društvo.

Jedan od glavnih ciljeva Pritužbenog mehanizma jest osigurati pravo na saslušanje i pravo na pritužbu. Za opširnije informacije o Pritužbenom o mehanizmu EIB-a posjetite: <https://www.eib.org/en/about/accountability/complaints/index.htm>.

Napomena: Podnositelji pritužbe koji nisu zadovoljni odgovorom EIB-a na njihovu pritužbu mogu Europskom ombudsmanu podnijeti pritužbu protiv EIB-a zbog nepravilnosti u postupanju¹.

---

¹ Dostupno na: <https://www.ombudsman.europa.eu/hr/home>. Za više informacija vidjeti poglavlje 4.5. [Politike pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a iz studenog 2018.](#)

SADRŽAJ

Sažetak	6
1 Polazne osnove.....	8
1.1 Projekt.....	8
1.2 Pritužba.....	9
2 Provedene radnje.....	10
3 Regulatorni okvir	11
3.1 Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a	11
3.2 Standardi koji se primjenjuju na projekt.....	11
3.3 Odgovornosti EIB-a	18
4 Analiza.....	19
4.1 Pritužbeni navod A – Procjene	19
4.2 Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika.....	32
4.3 Pritužbeni navod C – Klimatske promjene.....	35
4.4 Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje	36
4.5 Pritužbeni navod E – Kulturna baština	39
5 Zaključci	40
6 Ishodi.....	41
Prilog 1 – Sažetak zaključaka i ishoda.....	43

POJMOVNIK

BiH	Bosna i Hercegovina
dB	decibel
EIB	Europska investicijska banka
EIB-CM	Odsjek za pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a
ESAP	Akcijski plan za zaštitu okoliša i društvena pitanja
ESDS	Pregled podataka o okolišnim i društvenim pitanjima
ESMMP	Plan upravljanja i praćenja okolišnih i društvenih pitanja
EUR	euro
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
KfW	Njemačka razvojna banka (njem. <i>Kreditanstalt für Wiederaufbau</i>)
KPP	konzultant za provedbu projekta
LACP	Plan izuzimanja i naknade zemljišta
MW	megavat
Nositelj projekta	JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar
OPP	osobe pogođene projektom
PKS	Procjena kritičnih staništa
PP	park prirode
Projekt	Vjetroelektrana Poklečani
PUB	Plan upravljanja bioraznolikošću
PUO	Procjena utjecaja na okoliš
PUOD	Procjena utjecaja na okoliš i društvo
RAP	Akcijski plan preseljenja
SEP	Plan uključivanja dionika
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu

SAŽETAK

Ovo izvješće odnosi se na projekt Vjetroelektrane Poklečani (projekt) u Bosni i Hercegovini, čije je financiranje sredstvima EIB-a odobreno u veljači 2024., nakon čega su BiH i EIB u svibnju 2025. potpisali ugovor o financiranju.

U siječnju odnosno srpnju 2024. Odsjek za pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a (EIB-CM) od iste je fizičke osobe zaprimio dvije zasebne pritužbe u vezi s projektom. Prema navodima podnositeljice pritužbe, projekt nije u skladu sa sedam okolišnih i društvenih standarda EIB-a. Navodne neusklađenosti opisane su u pet pritužbenih navoda taksativno iznesenih od A do E.

Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju, uz jednu možebitnu iznimku. Naime, nadležno tijelo nije objavilo rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom procjene utjecaja na okoliš iz kolovoza 2023. Riječ je o zahtjevu iz Direktive o procjeni utjecaja na okoliš (PUO-u). To se u praksi nije odrazilo na pristup pravosuđu jer jedna lokalna nevladina organizacija upravo ostvaruje pravo da pred sudom ospori rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a.

Što se tiče drugih pitanja, projekt je u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju. Primjerice, procjena utjecaja projekta na okoliš propisno je izvršena na razini Federacije BiH (FBiH). Kako se navodi u prethodnoj točki, u tijeku je sudski postupak u vezi s time povezanim rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. Bilo u dogovoru između EIB-a i nositelja projekta ili prema nalogu EIB-a u skladu s EIB-ovim standardima, trenutačno se kraju privode dodatne procjene kojima se doraduje procjena provedena na razini FBiH. U vezi s time, a kako je propisano, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Te mjere predviđene su raznim dokumentima poput rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. te Akcijskog plana za zaštitu okoliša i društvena pitanja (ESAP-a) iz svibnja 2025.²

Ispitani dokazi pokazuju da je EIB ispunio svoje odgovornosti kako je to propisano. Premda EIB za potrebe ovog projekta nije izvršio kategorizaciju rizika, što je u suprotnosti sa zahtjevima, ispitani dokazi ne ukazuju na to da bi to bitno utjecalo na njegovu procjenu projekta. EIB je nositelju projekta ili naložio ili se s njime dogovorio o tome da se provedu dodatne procjene utjecaja projekta na okoliš te se o tim procjenama i očitovao. EIB je o ishodima procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025. ESAP je priložen ugovoru o financiranju, a sadrži konkretne mjere koje je nositelj projekta dužan provesti. EIB-CM smatra da izrada ESAP-a za potrebe projekta i njegovo prilaganje ugovoru o financiranju predstavlja dobru praksu te potiče EIB na izradu ESAP-a i za potrebe budućih projekata, kad god se to bude smatralo potrebnim, a poglavito za projekte iz rizičnijih kategorija.

---

² ESAP sadrži popis konkretnih radnji koje su u vezi s mjerodavnim Okolišnim i društvenim standardima EIB-a, dogovorno utvrdili EIB i JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar (nositelj projekta), a koje je nositelj projekt dužan provesti i o tome dostaviti izvješće.

Pritužbeni navod	Ishod	Prijedlozi za poboljšanje
<p>Pritužbeni navod A – Procjene</p> <p>EIB-ov standard 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima</p> <p>EIB-ov standard 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja</p> <p>EIB-ov standard 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima</p>	Nema osnova	Nema ih
<p>Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika</p> <p>EIB-ov standard 2. o uključivanju dionika</p>		EIB-CM predlaže EIB-ovim službama da nositelja projekta podsjetite na obvezu objavljivanja rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a u skladu s Direktivom o PUO-u. (Po tom bi prijedlogu trebalo postupiti u roku od dva mjeseca od datuma izvješća o zaključcima.)
<p>Pritužbeni navod C – Klimatske promjene</p> <p>EIB-ov standard 5. o klimatskim promjenama</p>		Nema ih
<p>Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje</p> <p>EIB-ov standard 6. o prisilnom preseljenju</p>		Nema ih
<p>Pritužbeni navod E – Kulturna baština</p> <p>EIB-ov Standard 10. o kulturnoj baštini</p>		Nema ih

1 POLAZNE OSNOVE

1.1 Projekt

- 1.1.1 Dana 6. veljače 2024. Upravno vijeće EIB-a odobrilo je sredstva u iznosu do 103 milijuna eura za Vjetroelektranu Poklečani u Bosni i Hercegovini (BiH) („projekt”)³. Nositelj projekta je JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar⁴ („nositelj projekta”). Nositelj projekta raspolaže iskustvom u području vjetroenergetike jer je izgradio i postavio prvu vjetroelektranu u BiH (Mesihovinu, instalirane snage 50 MW), koja je u rad puštena 2018.⁵
- 1.1.2 Projekt se odnosi na projektiranje, izgradnju i eksploataciju vjetroelektrane instalirane snage 132 MW, smještene na području Općine Posušje u Županiji Zapadnohercegovačkoj u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH)⁶. Projekt obuhvaća izgradnju:
- 20 vjetroturbina⁷;
  - transformatorske stanice⁸ i priključka na obližnji dalekovod⁹ pomoću nadzemnog voda dužine oko 200 m; i
  - dionice servisne ceste Crvenice – Rakitno u dužini od 3,5 km¹⁰.
- 1.1.3 Projekt je pokrenut 2010. na temelju odluke Vlade FBiH o utvrđivanju javnog interesa¹¹. Vjetroelektrana je obuhvaćena Prostornim planom Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje od 2012. do 2032. godine¹². Vlada Županije Zapadnohercegovačke i nositelj projekta potpisali su ugovor o koncesiji 2014. godine¹³. Godine 2023. Vlada i nositelj projekta potpisali su novi ugovor o koncesiji kako bi se povelu računa o razvoju tehnologije i korištenju većih vjetroturbina¹⁴.
- 1.1.4 Dana 8. svibnja 2025. EIB i Ministarstvo financija i riznice Bosne i Hercegovine (zajmoprimac) potpisali su ugovor o financiranju projekta vjetroelektrane, čije se puštanje u pogon očekuje 2027.
- 1.1.5 Osim EIB-ova zajma, očekuje se da će se projekt sufinancirati bespovratnim sredstvima EU-a¹⁵, zajmom koji će odobriti Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) te vlastitim sredstvima nositelja projekta.

³ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁴ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 14. srpnja 2025.). Nositelj projekta je poduzeće koje se bavi proizvodnjom i prodajom električne energije u FBiH, a u većinskom je vlasništvu Vlade FBiH – vidjeti [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 20. siječnja 2025.

⁵ Pregled okolišnih i društvenih podataka (ESDS), dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 6. ožujka 2025.).

⁶ FBiH jedan je od dvaju entiteta koji zajedno s Distriktom Brčko tvore državu BiH. FBiH sastoji se od deset kantona (županija) među kojima je i Županija Zapadnohercegovačka.

⁷ Približne jedinične snage 6,6 MW, visine gondole 122,5 m i promjera rotora 155 m. Za točan položaj vjetroturbina vidjeti str. 4 i 5 rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

⁸ 33/220 kV.

⁹ DV 220 kV Rama-Posušje.

¹⁰ ESDS; str. 4 i 5 rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

¹¹ ESDS. Odluka Vlade FBiH o utvrđivanju javnog interesa i pristupanju pripremi i izgradnji prioritetnih elektroenergetskih objekata (SN FBiH 8/10 i 67/21).

¹² ESDS.

¹³ ESDS; ugovor o koncesiji br. 5415/14 od 7. srpnja 2014.

¹⁴ ESDS.

¹⁵ Bespovratna sredstva za ulaganje odobrena iz Okvira za ulaganja na zapadnom Balkanu (WBIF-a).

1.2 Pritužba

- 1.2.1 U siječnju¹⁶ odnosno srpnju 2024. Odsjek za pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a (EIB-CM) od iste je fizičke osobe (podnositeljice pritužbe) zaprimio dvije zasebne pritužbe u vezi s projektom¹⁷. Navodi sadržani u te dvije pritužbe sažeto se iznose u tablici 1. u nastavku.

Tablica 1. – Sažetak pritužbenih navoda

Pritužbeni navod	Opis pritužbenog navoda
<p>Pritužbeni navod A – Procjene</p> <p>EIB-ov standard 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima</p> <p>EIB-ov standard 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja</p> <p>EIB-ov standard 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima</p>	<p>Projekt nije podvrgnut odgovarajućem postupku dobivanja okolišnog odobrenja s obzirom na njegov utjecaj u pogledu: (a) zagađenja bukom; (b) treperenja sjene; (c) onečišćenja podzemnih voda; (d) zračenja; (e) tla; (f) zraka; (g) otpada; (h) biljnog¹⁸ i životinjskog svijeta; (i) zaštićenog područja; te utjecaja (j) razgradnje vjetroelektrane¹⁹.</p>
<p>Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika</p> <p>EIB-ov standard 2. o uključivanju dionika</p>	<p>Izostalo je odgovarajuće uključivanje, informiranje i sudjelovanje dionika u vezi s projektom²⁰.</p>
<p>Pritužbeni navod C – Klimatske promjene</p> <p>EIB-ov standard 5. o klimatskim promjenama</p>	<p>Projekt će pridonijeti klimatskim promjenama zbog: (i) prijevoza i izgradnje vjetroturbina i (ii) primjene sumporovog heksafluorida kao plina potrebnog za rad vjetroturbina²¹.</p>
<p>Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje</p>	<p>Postupak izvlaštenja koji je u tijeku u odnosu na nekretninu A²² nije proveden u skladu sa standardima koji se primjenjuju na projekt, a ponuđena naknada smatra se nedostatnom²³.</p>

¹⁶ Ta pritužba prihvaćena je kao dopuštena dana 8. veljače nakon odobrenja projekta.

¹⁷ Za više informacija vidjeti: (i) Izvješće o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz lipnja 2024., dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), uz vođenje računa o Dodatku i ispravku Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnom [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.); i (ii) Izvješće o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁸ Primjerice, sječa stabala.

¹⁹Točka 2.2. podtočka 4. i poglavlje 5. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz lipnja 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), uz vođenje računa o Dodatku i ispravku Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnom [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.); te točka 2.2. podtočke (ii), (iii) i (iv) i točke 5.1. i 5.2. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁰Točka 2.2. podtočka 2. i poglavlje 5. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz lipnja 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), uz vođenje računa o Dodatku i ispravku Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnom [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²¹ Točka 2.2. podtočka (i) i točke 5.1. i 5.2. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²² Nekretnina A sastoji se od pašnjaka, livada, šuma i oranica/njiva koji se prostiru na 13 katastarskih čestica u vlasništvu više fizičkih osoba među kojima je i podnositeljica pritužbe.

²³Točka 2.2. podtočka 3., točka 2.3. i poglavlje 5. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz lipnja 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), uz vođenje računa o Dodatku i ispravku Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnom [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.); te točka 2.2. podtočka (v) i točke 5.1. i 5.2. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Tim pritužbenim navodom obuhvaćena su i pitanja koja je podnositeljica pritužbe istaknula u vezi s navodnim smetanjem posjeda i nanošenjem štete imovini tijekom postupka izvlaštenja.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

EIB-ov standard 6. o prisilnom preseljenju	Postupak izvlaštenja trebalo je pokrenuti u odnosu na nekretninu B ²⁴ zbog njezine blizine lokaciji projekta ²⁵ .
Pritužbeni navod E – Kulturna baština EIB-ov Standard 10. o kulturnoj baštini	Projekt će se negativno odraziti na: (i) suhozide u području njegova utjecaja, koji su pod zaštitom Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO-a); te (ii) kuću i zdenac podnositeljice pritužbe ²⁶ .

1.2.2 Podnositeljica pritužbe od EIB-a traži da odustane od provedbe projekta.

2 PROVEDENE RADNJE

2.1.1 Nakon što ih je registrirao, EIB-CM je za dvije zaprimljene pritužbe sastavio dva izvješća o početnoj ocjeni, kao i dodatak/ispravak u vezi s jednim od tih izvješća (vidjeti točku 1.2.1.)²⁷. S obzirom na to da su obje pritužbe: (i) pristigle od jedne te iste podnositeljice; (ii) odnose se na jedan te isti projekt; i (iii) sadrže slične navode, EIB-CM odlučio je oba predmeta obraditi u sklopu jednog te istog postupka rješavanja te za oba predmeta donijeti jedinstveno izvješće o zaključcima²⁸.

2.1.2 Tijekom rješavanja predmeta EIB-CM intenzivno je komunicirao s mjerodavnim dionicima. EIB-CM u obzir je uzeo i dostupne spoznaje o prenošenju Direktive o procjeni utjecaja na okoliš (PUO-u) (vidjeti točku 3.2.4.) i direktiva o prirodi (vidjeti točku 4.1.48.) u zakonodavstvo BiH. EIB-CM komunicirao je s Tajništvom Ugovora o energetske zajednici²⁹ o primjeni Direktive o PUO-u i direktiva o prirodi na predmetni projekt, a u svjetlu obveza koje je BiH preuzela kao stranka Ugovora o osnivanju energetske zajednice³⁰. EIB-CM redovno je komunicirao i s mehanizmom osiguranja odgovornosti KfW-a, koji je također registrirao slične pritužbe u vezi s projektom.

2.1.3 Tijekom rješavanja predmeta EIB-CM je s podnositeljicom pritužbe obavio niz telefonskih razgovora i razmijenio niz dopisa³¹. Isto tako, EIB-CM održao je razne sastanke i intenzivno komunicirao sa službama EIB-a. Nebrojeno puta EIB-CM tražio je i dobivao mjerodavne podatke od službi EIB-a, kao i od nositelja projekta.

2.1.4 Na temelju prikupljenih i ispitanih podataka, EIB-CM sastavio je ovo Izvješće o zaključcima.

²⁴ Nekretnina B sastoji se od samostojećih kuća, pašnjaka, livada, šume i oranica/njiva koji se prostiru na 15 katastarskih čestica u vlasništvu više fizičkih osoba među kojima je i podnositeljica pritužbe.

²⁵ Točka 2.2. podtočka 3., točka 2.3. i poglavlje 5. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz lipnja 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), uz vođenje računa o Dodatku i ispravku Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.); te točka 2.2. podtočka (v) i točke 5.1. i 5.2. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁶ Točka 1.2., točka 1.3. alineja 1. i točka 1.4. Dodatka i ispravka Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁷ Za više informacija vidjeti: (i) Izvješće o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz lipnja 2024., dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), uz vođenje računa o Dodatku i ispravku Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03 iz kolovoza 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.); i (ii) Izvješće o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁸ Točka 5.1. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/25 iz studenog 2024., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁹ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 14. srpnja 2025.).

³⁰ Dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 14. srpnja 2025.).

³¹ Primjerice (i) točka 4.1. Izvješća o početnoj ocjeni u predmetu SG/E/2024/03, dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.); (ii) telefonski razgovor EIB-CM-a i podnositeljice pritužbe od 23. siječnja 2025.

3 REGULATORNI OKVIR

3.1 Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a

3.1.1 Prema Politici pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a („Politika”)³², EIB-CM zadužen je za rješavanje pritužbi na navodne nepravilnosti u postupanju EIB-a³³. Nepravilnosti u postupanju mogu uključivati:

- utjecaje aktivnosti EIB-a na okoliš ili društvo (usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju); i
- slučajeve kad se EIB ne pridržava svojih vlastitih obveza u procjeni i praćenju projekata koje financira svojim sredstvima (odgovornosti EIB-a)³⁴.

3.1.2 U Politici se navodi da EIB-CM preispituje aktivnosti EIB-a kako bi utvrdio je li došlo do nepravilnosti u postupanju³⁵.

3.1.3 Ishod EIB-CM-ove ocjene usklađenosti iznosi se u izvješću o zaključcima. U svom radu EIB-CM ne može donositi sud o aktivnostima koje su pod isključivom odgovornošću trećih osoba, a poglavito aktivnostima nositelja projekta, zajmoprimca ili tijela vlasti na lokalnoj, regionalnoj ili državnoj razini³⁶. Pritužbe podnesene EIB-CM-u nemaju odgovorni učinak na sporne radnje/propuste i odluke Grupe EIB-a³⁷.

3.2 Standardi koji se primjenjuju na projekt

3.2.1 Projekt mora biti u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju. Standardi koji se primjenjuju na projekt uključuju:

- domaće norme, uključujući obveze prema mjerodavnim međunarodnim ugovorima³⁸;
- standarde EIB-a, među kojima su Okolišna i društvena politika Grupe EIB-a iz veljače 2022.³⁹ te Okolišni i društveni standardi EIB-a iz veljače 2022.⁴⁰

3.2.2 U nastavku se iznosi detaljnija raščlamba standarda koji se primjenjuju na projekt prema pojedinim pritužbenim navodima.

Pritužbeni navod A – Procjene

3.2.3 U odnosu na pritužbeni navod A, standardi koji se primjenjuju na projekt sastoje se od dvije skupine, a to su: (i) domaće norme; i (ii) standardi EIB-a. Obje skupine standarda težište imaju na procjeni utjecaja projekta na različite aspekte okoliša, uključujući bioraznolikost i sprječavanje onečišćenja.

³² Dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³³ Točka 5.1.3. Politike pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a.

³⁴ Točke 3.1. i 3.3. Politike pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a.

³⁵ Točka 5.3.3. Politike pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a.

³⁶ Točka 1.4.5. Postupaka pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a, dostupnih [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³⁷ Točka 6.1.4. Politike pritužbenog mehanizma Grupe EIB-a.

³⁸ Točka 4.4. Okolišne i društvene politike Grupe EIB-a iz veljače 2022., dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³⁹ Dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁴⁰ Dostupni [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

3.2.4 Domaćim normama i Direktivom (2011/92/EU)⁴¹, koja se izravno primjenjuje na ovaj predmet⁴², propisan je sljedeći postupak:

- Nadležno tijelo određuje hoće li vjetroelektrana podlijegati cjelovitom postupku PUO-a (postupak odlučivanja o potrebi provođenja PUO-a)⁴³.
- Nadležno tijelo to određuje: (i) na temelju relevantnih informacija koje mu dostavi nositelj projekta (primjerice, o obližnjim zaštićenim područjima)⁴⁴; (ii) primjenom određenih kriterija odabira (primjerice, obližnjih zaštićenih područja)⁴⁵; savjetovanjem s javnošću i drugim nadležnim tijelima u vezi s odlukom o potrebi provođenja PUO-a⁴⁶; te (iv) stavljanjem odluke s obrazloženjem na uvid javnosti kako bi joj se omogućilo pokretanje sudskog postupka⁴⁷.
- Nadležno tijelo donosi odluku o potrebi provođenja PUO-a.

3.2.5 Istovjetan postupak PUO-a propisan je i standardima EIB-a⁴⁸. Prema tome, uobičajeni PUO može obuhvaćati procjenu:

- **zagađenja bukom**⁴⁹ – primjerice, zakonodavstvo FBiH sadrži norme⁵⁰ slične onima koje je postavila Svjetska zdravstvena organizacija, prema čijoj uvjetnoj preporuci razina buke koje stvaraju vjetroturbine ne bi smjela prelaziti 45 dB Lden⁵¹;
- **treperenja sjene** – primjerice, premda u FBiH ne postoje norme u pogledu treperenja sjene⁵², Svjetska banka preporučuje da učinci treperenja sjene zabilježeni na receptoru zasjenjenja ne bi smjeli prelaziti 30 sati godišnje odnosno 30 minuta dnevno⁵³;
- **onečišćenja podzemnih voda**⁵⁴ – izričiti zahtjevi u pogledu zaštite voda utvrđeni su Zakonom o vodama FBiH⁵⁵ i provedbenim aktima⁵⁶;

⁴¹ Direktiva 2011/92/EU o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (Direktiva o PUO-u) odnosi se na procjenu učinaka na okoliš onih javnih i privatnih projekata koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš. Tekst Direktive dostupan je [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁴² Poglavlje III. Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 14. srpnja 2025.).

⁴³ Članak 4. stavak 2. i Prilog II. odjeljak 3. točka (i) Direktive o PUO-u; članak 4. stavak (2) i Prilog II. odjeljak 3. točka (h) Uredbe o projektima za koje je obavezan PUO i projektima za koje se odlučuje o potrebi provođenja PUO-a (SN FBiH, br. 51/2021, 33/2022 i 104/2022), dostupne [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 14. srpnja 2025.

⁴⁴ Članak 4. stavak 4. i Prilog II.A točka 1. podtočka (b) Direktive o PUO-u; članak 5. stavak (1), članak 6. stavak (4) i Prilog III. odjeljak B pododjeljak B1.3. točka (d) Uredbe o projektima za koje je obavezan PUO i projektima za koje se odlučuje o potrebi PUO-a.

⁴⁵ Članak 4. stavak 3. i Prilog III. točka 2. podtočka (c) Direktive o PUO-u; članak 5. stavak (1) i Prilog IV. odjeljak b) alineja 3. točka (iv.) Uredbe o projektima za koje je obavezan PUO i projektima za koje se odlučuje o potrebi PUO-a.

⁴⁶ Članak 40. st. 2. i članak 70. Zakona o zaštiti okoliša (SN FBiH, br. 15/2021), dostupnog [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 14. srpnja 2025. Premda Direktivom o PUO-u nije propisano savjetovanje nadležnih tijela s drugim tijelima i javnošću, nadležna tijela mogu se na to odlučiti prema poglavlju 3.2. Smjernica Europske komisije o utvrđivanju potrebe provođenja PUO-a (Direktiva 2011/92/EU izmijenjena i dopunjena Direktivom 2014/52/EU), dostupnih [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Odluka mora sadržavati obrazloženje (članak 4. stavak 5. točka (b) Direktive o PUO-u).

⁴⁷ Članak 4. stavak 5. Direktive o PUO-u i Dio B korak 4. Smjernica Europske komisije o utvrđivanju potrebe provođenja procjene utjecaja projekata na okoliš iz 2017. Napominjemo kako se čini da zakonodavstvo FBiH ne sadrži sličnu odredbu kojom bi se zahtijevala objava odluke o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a.

⁴⁸ Točke 5. i 13. standarda 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁴⁹ Točke od 4. do 6. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁵⁰ Odjeljak F1 tablice 1. iz Zakona o zaštiti od buke (SN FBiH, br. 110/2012), dostupnog [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 14. srpnja 2025. 40 dB – danju; 30 dB – noću; 45 – L1.

⁵¹ Točka 3.4. Smjernica SZO-a za buku iz okoliša za europsku regiju iz 2018., dostupnih [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁵² Prilog 2. izvješća o prethodnom PUO-u iz 2023., dostupnog [ovdje](#) na hrvatskom (pristupljeno 14. srpnja 2025.).

⁵³ Točka 39. Smjernica Svjetske banke za zaštitu okoliša, zdravlja i sigurnosti u području vjetroenergetike iz 2015., dostupnih [ovdje](#) (pristupljeno 14. srpnja 2025.).

⁵⁴ Točke od 4. do 6. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁵⁵ (SN FBiH, br. 70/2006), dostupan [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 20. siječnja 2025.

⁵⁶ Odluka o karakterizaciji površinskih i podzemnih voda, referentnim uvjetima i parametrima za ocjenu stanja voda i monitoringu voda (SN FBiH, br. 1/2014).

- **zračenja**⁵⁷;
- **tla**⁵⁸;
- **zraka**⁵⁹ – izričiti zahtjevi u pogledu kvalitete zraka utvrđeni su Zakonom o zaštiti zraka FBiH⁶⁰ i provedbenim aktima⁶¹;
- nastanka **otpada**⁶² – izričiti zahtjevi u pogledu upravljanja otpadom utvrđeni su u Zakonu o upravljanju otpadom FBiH⁶³, a za potrebe projekta trebalo bi izraditi plan upravljanja otpadom⁶⁴;
- utjecaja na **biljni i životinjski svijet**⁶⁵ – primjerice, trebalo bi prepoznati, procijeniti i kontrolirati utjecaje i rizike koji bi se možda mogli odraziti na bioraznolikost i ekosustave⁶⁶. To bi trebalo obuhvatiti (i) ocjenu polaznog stanja; (ii) procjenu utjecaja projekta; i (iii) mjere ublažavanja⁶⁷;
- utjecaja na **zaštićena područja**⁶⁸ – tom procjenom mogao bi se obuhvatiti i utjecaj projekta na kritična staništa⁶⁹. Projekt se ne smije provoditi na područjima kritičnih staništa osim ako ne ispunjava određene uvjete, kao što je pretpostavka da ne dovodi do nastanka mjerljivih negativnih utjecaja koji će za posljedicu imati bilo kakav štetni učinak na ekološko stanje i stanje očuvanosti kritičnog staništa⁷⁰. Za utjecaj projekta na potencijalno područje iz mreže Natura 2000 vidjeti tekstni okvir 1.
- **stavljanja izvan uporabe.**

⁵⁷ Točke od 4. do 6. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁵⁸ Točke od 4. do 6. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁵⁹ Točke od 4. do 6. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶⁰ (SN FBiH, br. 72/2024), dostupan [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 20. siječnja 2025.

⁶¹ Primjerice, Pravilnik FBiH o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih tvari, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvalitete zraka (SN FBiH, br. 1/2012, 50/2019 i 3/2021).

⁶² Točke od 4. do 6. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶³ (SN FBiH, br. 33/2003, 72/2009 i 92/2017).

⁶⁴ Točka 17. standarda 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶⁵ Točka 4. i točke od 6. do 10. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶⁶ Točka 5. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶⁷ Točka 10. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶⁸ Točka 6. standarda 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima te točka 4. i točke od 6. do 10. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁶⁹ Kritično stanište najosjetljivije je među svim obilježjima biološke raznolikosti velike vrijednosti, a određuje ga se kao područje koje sadrži jedan od sljedećih elemenata: (a) izrazito ugrožen i/ili jedinstven ekosustav; (b) stanište od prioritetne i/ili znatne važnosti za kritično ugrožene, ugrožene ili osjetljive vrste poblje određene IUCN-ovim Crvenim popisom ugroženih vrsta i mjerodavnim domaćim zakonodavstvom; (c) stanište od prioritetne i/ili znatne važnosti za populaciju, areal ili rasprostranjenost endemskih vrsta ili vrsta ograničenog areala odnosno iznimno osebnih skupina vrsta; (d) stanište neophodno za opstanak migratornih i/ili društvenih vrsta; (e) bioraznolikost i/ili ekosustav od znatne društvene, gospodarske ili kulturne važnosti za lokalne zajednice i starosjedićake skupine; (f) stanište od ključne znanstvene vrijednosti i/ili povezano s ključnim evolucijskim procesima (točka 16. standarda 4. iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz veljače 2022., dostupnih [ovdje](#); pristupljeno 3. listopada 2025.).

⁷⁰ Točka 17. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

Tekstni okvir 1 – Utjecaj projekta na potencijalno područje iz mreže Natura 2000

Direktiva o staništima (92/43/EEC)⁷¹ nije prenesena u zakonodavstvo FBiH jer o rokovima njezina prenošenja tek treba pregovarati. Međutim, ako je izgledno da bi projekt mogao znatno utjecati na potencijalno⁷² područje iz mreže Natura 2000, vjetroelektrana bi mogla podlijetati procjeni posljedica za taj lokalitet s obzirom na ciljeve njegova očuvanja, što bi se obavilo u sklopu postupka PUO-a⁷³ u skladu s Direktivom o staništima i zakonodavstvom FBiH⁷⁴.

Takvi ciljevi očuvanja moraju se formalno utvrditi, odnositi se na određeno područje, biti povezani s konkretnim vrijednostima tog područja i biti točni⁷⁵. Ciljevi očuvanja područja mogu se utvrditi jednim od sljedećih dokumenata povezanih s tim područjem: (i) standardnim obrascem za podatke; (ii) aktom o određivanju zaštićenog područja; (iii) planom upravljanja; ili (iv) zasebnim aktom⁷⁶.

Ako nema formalno utvrđenih ciljeva očuvanja, u okviru procjene trebalo bi barem pretpostaviti da je cilj osigurati da se stanišni tipovi ili staništa vrsta koji su značajno prisutni na području ne pogoršaju na razinu nižu od trenutne (u trenutku procjene) i da se vrste značajno ne uznemiravaju⁷⁷.

Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika

3.2.6 U odnosu na pritužbeni navod B, standardi koji se primjenjuju na projekt sastoje se od dvije skupine, a to su: (i) domaće norme uključivanja dionika; i (ii) EIB-ov standard o uključivanju dionika. U smislu razmatranja ovog pritužbenog navoda, uključivanje dionika obuhvaća (i) sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja; i (ii) pristup pravosuđu⁷⁸.

3.2.7 Domaće norme uključivanja dionika sadržane su u više različitih zakona među kojima su:

⁷¹ Direktiva 92/43/EEC o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (Direktiva o staništima) pridonosi održavanju biološke raznolikosti očuvanjem prirodnih staništa te divljeg životinjskog i biljnog svijeta. Direktiva je dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Vidjeti i članak 6. stavak 3. Direktive o staništima te točke od 23. do 26. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022. Za projekte koji se provode u zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama u obzir se uzimaju svi rokovi dogovoreni s Europskom unijom na temelju dvostranih sporazuma i/ili akcijskih planova radi postizanja usklađenosti s navedenim direktivama (točka 23. standarda 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.). Napominjemo da se Direktivom o staništima ne isključuju *a priori* vjetroenergetski projekti na područjima iz mreže Natura 2000 ili u njihovoj neposrednoj blizini. Takve projekte treba razmatrati pojedinačno (potpoglavlje 2.2.3. Smjernica Europske komisije o vjetroenergetskim projektima i zakonodavstvu EU-a o prirodi, koje su dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁷² Napominjemo da se u standardu 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022. koristi izraz „kandidatsko”. Dva potencijalna područja mreže Natura 2000 – a to su Prenj-Čvrnsnica-Čabulja i Duvanjsko polje (vidjeti točku 4.1.40) – još uvijek nisu službeno proglašena lokalitetima iz mreže Natura 2000 odlukom nadležnih tijela FBiH, a nisu službeno predložena ni za uvrštenje u Smaragdnu mrežu (vidjeti [ovdje](#); pristupljeno 20. siječnja 2025.). Zbog toga se u ovom poglavlju i koristi izraz „potencijalno”, a ne „kandidatsko”.

⁷³ Ciljevima očuvanja na razini područja trebalo bi se definirati željeno stanje očuvanosti vrsta i stanišnih tipova na tom području kako bi se maksimalno iskoristio njegov doprinos postizanju povoljnog stanja očuvanosti na odgovarajućoj razini (odjeljak 3.2.2.a Obavijesti Komisije pod naslovom „Procjena planova i projekata za područja mreže Natura 2000 – Metodološke smjernice u pogledu odredaba članka 6. stavaka 3. i 4. Direktive o staništima”, koja je dostupna [ovdje](#); pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁷⁴ Članci od 25. do 29. Zakona o zaštiti prirode (SN FBiH, br. 66/2013), dostupnog [ovdje](#) (na hrvatskom) – pristupljeno 14. srpnja 2025.; Vladina Uredba o programu Natura 2000 – Zaštićena područja u Europi (SN FBiH, br. 41/2011), dostupna [ovdje](#) (na hrvatskom) – pristupljeno 14. srpnja 2025.; točka 6. standarda 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz veljače 2022.

⁷⁵ Presuda u predmetu C-849/19, Komisija protiv Grčke, točke 58. i 59., dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁷⁶ Poglavlje 2.2., odjeljci 3.1.3. i 3.2.2.a te tablica 3. iz Obavijesti Komisije pod naslovom „Procjena planova i projekata za područja mreže Natura 2000 – Metodološke smjernice u pogledu odredaba članka 6. stavaka 3. i 4. Direktive o staništima”, koja je dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 8. listopada 2024.).

⁷⁷ Presuda u predmetu C-127/02, točka 36., dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 8. listopada 2024.). Vidjeti i str. 26 Obavijesti Komisije pod naslovom „Procjena planova i projekata za područja mreže Natura 2000 – Metodološke smjernice u pogledu odredaba članka 6. stavaka 3. i 4. Direktive o staništima”, koja je dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁷⁸ Točka 1. standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022. Napominjemo da uključivanje dionika inače obuhvaća i pristup informacijama. Budući da se pritužba ponajprije odnosi na sudjelovanje javnosti i, u vezi s time, pristup informacijama (vidjeti tablicu 1.), ovo izvješće ne uključuje odredbe o pristupu informacijama.

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH, kojim se zahtijeva: (i) sudjelovanje javnosti prije donošenja rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a⁷⁹, uključujući iznošenje primjedbi i vođenje računa o argumentiranim primjedbama u samom rješenju; te (ii) pristup pravosuđu, kao što je mogućnost pokretanja sudskog postupka protiv rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a. Kako se navodi u točki 3.2.4., zakonodavstvo FBiH ne sadrži odredbu kojom bi se zahtijevala objava rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a. Međutim, taj zahtjev sadržan je u Direktivi o PUO-u (2011/92/EU), koja se izravno primjenjuje na ovaj predmet, a podrazumijeva se da se odnosi i na pristup pravosuđu.
- Zakon o upravnom postupku FBiH, kojim se zahtijeva: (i) sudjelovanje javnosti prije donošenja rješenja kao što je urbanistička suglasnost⁸⁰; (ii) pristup pravosuđu, kao što je mogućnost pokretanja sudskog postupka protiv rješenja o urbanističkoj suglasnosti⁸¹.

3.2.8 EIB-ov standard 2. o uključivanju dionika prvenstveno povezuje uključivanje dionica s postupkom PUO-a⁸². No prema potrebi mogu se primjenjivati i dodatni zahtjevi⁸³, kao što su:

- izrada plana uključivanja dionika (SEP-a), koji služi kao dokument kojim se rukovodi cijeli postupak uključivanja dionika i koji podliježe redovnom preispitivanju⁸⁴.
- utvrđivanje odgovarajućih dionika⁸⁵;
- iznošenje pojedinosti o objavljivanju informacija⁸⁶;
- uspostava žalbenog mehanizma koji dionicima omogućava službeno ulaganje žalbi u vezi s utjecajima projekta na okoliš i društvo⁸⁷.

Pritužbeni navod C – Klimatske promjene

3.2.9 U odnosu na pritužbeni navod C, mjerodavni standardi koji se primjenjuju na projekt sastoje se od dvije skupine, a to su: (i) domaće norme, uključujući mjerodavne međunarodne sporazume; i (ii) EIB-ov standard o klimatskim promjenama.

3.2.10 U nacrtu Energetskog i klimatskog plana BiH za proizvodnju energije iz vjetra postavljen je cilj od 600 MW do 2030. u odnosu na 136 MW iz 2021.⁸⁸ Dobivanje energije iz vjetra jedna je od mjera ublažavanja klimatskih promjena⁸⁹.

3.2.11 No vjetroenergetski projekti mogu se u određenoj mjeri odraziti na klimu. Primjerice, katkad počinjavaju na primjeni sumporovog heksafluorida (SF₆), jednog od šest stakleničkih plinova⁹⁰ obuhvaćenih Kyotskim protokolom uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni

⁷⁹ Članci 40. i 70. Zakona o zaštiti okoliša FBiH.

⁸⁰ Članak 133. Zakona o upravnom postupku (SN FBiH, br. 2/1998, 48/1999 i 61/2022), dostupnog [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 20. siječnja 2025.

⁸¹ Članci 11. i 12. Zakona o upravnom postupku FBiH.

⁸² Točke 11. i 12. standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁸³ Točka 14. standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁸⁴ Točke 26., 29. i 32. EIB-ova standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁸⁵ Točka 16. EIB-ova standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁸⁶ Točka 33. EIB-ova standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁸⁷ Točka 21. EIB-ova standarda 2. o uključivanju dionika iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁸⁸ Odjeljak 2.1.2.3.1 Energetskog i klimatskog plana BiH, dostupnog [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 14. srpnja 2025.

⁸⁹ U svojem zelenom programu za zapadni Balkan EU promiče korištenje energije vjetra kao mjeru ublažavanja klimatskih promjena (Smjernice Komisije za provedbu zelenog programa za zapadni Balkan – SWD(2020) 223 final, dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Vjetroenergetske projekte kao mjeru ublažavanja klimatskih promjena prepoznala je i Grupa EIB-a kad je u studenom 2023. donijela svoj Plan djelovanja klimatske banke za razdoblje 2021. – 2025., koji je dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.), a isto je potvrđeno i delegiranim aktom EU-a o klimi, tj. odjeljkom 4.3. Priloga I. i II. Delegiranoj uredbi Komisije (EU) 2021/2139 od 4. lipnja 2021., koja je dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁹⁰ Ugljikov dioksid (CO₂); metan (CH₄); dušikov oksid (N₂O); fluorouglikovodici (HFCs-i); perfluorouglikovodici (PFC-i).

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

klime⁹¹, čija je potpisnica i BiH⁹². Uredbom o F-plinovima (Uredba (EU) 2024/573)⁹³ utvrđuju se pravila o ograničavanju, uporabi, prikupljanju, obnavljanju, oporabi i uništavanju SF₆ na razini EU-a⁹⁴, pri čemu se uporaba SF₆ u rasklopnim uređajima zabranjuje počevši od 2035. godine, osim ako ga se oporabi ili obnovi⁹⁵.

3.2.12 EIB-ovim standardom 5. o klimatskim promjenama promiče se usklađivanje EIB-ovih projekata s Pariškim sporazumom⁹⁶, čija je potpisnica i BiH⁹⁷. Kako bi se to ostvarilo, EIB-ovim standardom 5. zahtijeva se da projekt bude u skladu sa:

- mjerodavnim nacionalnim energetske i klimatske planovima⁹⁸ (vidjeti točku 3.2.10);
- europskim zelenim planom⁹⁹, tj. zelenim programom EU-a za zapadni Balkan, koji je usklađen s europskim zelenim planom¹⁰⁰ (vidjeti točku 3.2.10.);
- Planom djelovanja klimatske banke, koji je Grupa EIB-a donijela 2020.¹⁰¹ (vidjeti točku 3.2.10).

Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje

3.2.13 U odnosu na pritužbeni navod D, standardi koji se primjenjuju na projekt sastoje se od dvije skupine, a to su: (i) domaće norme u području izvlaštenja; i (ii) EIB-ov standard o prisilnom preseljenju.

3.2.14 Normama FBiH u području izvlaštenja¹⁰² predviđa se sljedeći postupak u osam faza:

- Nositelj projekta podnosi prijedlog za utvrđivanje javnog interesa za projekt, koji sadrži i elaborat izvlaštenja¹⁰³.
- Općina donosi odluku o utvrđivanju javnog interesa za projekt¹⁰⁴, u kojoj navodi i nekretnine koje će biti predmet izvlaštenja. Protiv te odluke može se izjaviti žalba¹⁰⁵.
- Nositelj projekta objavljuje javni oglas kojim vlasnike nekretnina koje su predmet izvlaštenja (osobe pogođene projektom – OPP-ove) poziva na pronalaženje sporazumnog rješenja za izvlaštenje njihovih nekretnina¹⁰⁶.
- U slučaju da takvi sporazumi nisu zaključeni, nositelj projekta podnosi općini prijedlog za izvlaštenje¹⁰⁷.

⁹¹ Prilog A Kyotskom protokolu, dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁹² Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁹³ Uredba (EU) 2024/573 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. veljače 2024. o fluoriranim stakleničkim plinovima, izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 517/2014 (Uredba o F-plinovima), dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 14. listopada 2024.).

⁹⁴ Članak 1. i Prilog I. Uredbe o F-plinovima.

⁹⁵ Članak 13. stavak 7. Uredbe o F-plinovima.

⁹⁶ Pariški sporazum pravno je obvezujući međunarodni ugovor o klimatskim promjenama. Cilj mu je ograničiti globalno zagrijavanje na znatno ispod dva Celzijeva stupnja. Sporazum je donesen 12. prosinca 2015. na 21. konferenciji stranaka Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (COP21) u Parizu, a dostupan je [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.) – točka 4. standarda 5. iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁹⁷ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

⁹⁸ Točka 9. standarda 5. o klimatskim promjenama iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

⁹⁹ Točka 7. standarda 5. iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹⁰⁰ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Za više informacija vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁰¹ Točka 9. standarda 5. iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹⁰² Zakon o izvlaštenju (eksprijaciji) FBiH (SN FBiH 70/2007, 36/2010, 25/2012, 8/2015 – Odluka Ustavnog suda i 34/2016), dostupan [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 20. siječnja 2025.

¹⁰³ Članak 16. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹⁰⁴ Članak 14. stavak 4. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹⁰⁵ Članak 16. stavak 5. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹⁰⁶ Članak 23. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹⁰⁷ Članci 21., 22. i 24. Zakona o izvlaštenju FBiH.

- Općina je o tome dužna obavijestiti OPP-ove¹⁰⁸ te saslušati nositelja projekta i OPP-ove u vezi s izvlaštenjem¹⁰⁹.
- Općina donosi rješenja o izvlaštenju¹¹⁰, protiv kojih OPP-ovi mogu izjaviti žalbu¹¹¹.
- Poslije pravomoćnosti rješenja o izvlaštenju općina zakazuje i održava usmenu raspravu radi određivanja iznosa naknade¹¹². Naknada se predlaže na temelju tržišne vrijednosti nekretnina¹¹³ koju određuje sudski vještak¹¹⁴.
- Ako se OPP-ovi ne slažu s ponuđenim iznosom naknade, predmet se upućuje sudu, koji određuje naknadu¹¹⁵.

3.2.15 EIB-ovim standardom 6. o prisilnom preseljenju predviđa se sljedeći postupak u šest faza:

- Nositelj projekta provodi popis stanovništva radi utvrđivanja svih OPP-ova, a u njega uključuje i popis gubitaka¹¹⁶.
- Nositelj projekta izrađuje planske dokumente (primjerice akcijski plan preseljenja (RAP)) radi utvrđivanja mjera za ublažavanje utjecaja na OPP-ove i uspoređivanja zahtjeva iz domaćeg zakonodavstva i onih iz EIB-ova standarda¹¹⁷.
- U slučaju da su aktivnosti preseljenja već u tijeku, EIB od nositelja projekta može zatražiti izradu plana korektivnih mjera ako dokumenti i aktivnosti nisu u skladu s EIB-ovim standardom 6.¹¹⁸
- Nositelj projekta svrsishodno surađuje s OPP-ovima i objavljuje odgovarajuće dokumente (poput RAP-a)¹¹⁹.
- OPP-ovi dobivaju naknadu za zemljište¹²⁰. Naknada se isplaćuje u punoj zamjenskoj vrijednosti¹²¹ koja odgovara tržišnoj vrijednosti uvećanoj za transakcijske troškove¹²².
- Nositelj projekta dužan je OPP-ovima omogućiti pristup žalbenom mehanizmu¹²³.

¹⁰⁸ Članak 25. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹⁰⁹ Članak 27. stavak 2. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹¹⁰ Članci od 27. do 29. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹¹¹ Članak 30. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹¹² Članci 60. i 61. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹¹³ Članak 2. i glava VI. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹¹⁴ Članak 31. stavak 5. Zakona o izvlaštenju FBiH. Iznos naknade ovisi o tome je li izvlaštenje potpuno ili nepotpuno. Potpuno izvlaštenje dovodi do cjelovitog prijenosa vlasništva (članak 7. Zakona o izvlaštenju FBiH), dok nepotpuno izvlaštenje dovodi do ustanovljenja prava korištenja zemljišta (služnosti) (članak 8. Zakona o izvlaštenju FBiH). Premda se Zakonom o izvlaštenju FBiH predviđa istovjetan postupak izvlaštenja i naknade i za potpuno i za nepotpuno izvlaštenje (članak 8. stavak 4. Zakona o izvlaštenju FBiH), iznos naknade može se razlikovati. Dok u slučaju potpunog izvlaštenja iznos naknade odgovara tržišnoj vrijednosti nekretnine, iznos naknade za nepotpuno izvlaštenje odgovara iznosu tržišne vrijednosti umanjene uslijed provedbe projekta i nastale štete (članak 56. Zakona o izvlaštenju FBiH).

¹¹⁵ Članak 62. Zakona o izvlaštenju FBiH.

¹¹⁶ Točke od 19. do 21. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹¹⁷ Točke od 55. do 58. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹¹⁸ Točka 60. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹¹⁹ Točke od 43. do 45. i točka 59. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹²⁰ Točke 27. i 28. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹²¹ Točke 4. i 29. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹²² Puna zamjenska vrijednost definira se kao metoda procjene vrijednosti kojom se osigurava odgovarajuća naknada za zamjenu imovine i transakcijske troškove. Tamo gdje postoje funkcionalna tržišta, puna zamjenska vrijednost predstavlja tržišnu vrijednost utvrđenu na temelju neovisne i stručne procjene vrijednosti nekretnine, uvećane za transakcijske troškove. Tamo gdje nema funkcionalnih tržišta puna zamjenska vrijednost može se odrediti na druge načine, kao što je izračun produktivne vrijednosti zemljišta ili produktivne imovine, odnosno neamortizirane vrijednosti zamjenskog materijala i rada potrebnog za izgradnju objekata ili druge dugotrajne imovine, uvećane za transakcijske troškove. U svim slučajevima u kojima fizičko raseljavanje dovodi do gubitka mjesta stanovanja, puna zamjenska vrijednost mora u najmanju ruku biti dostatna kako bi se omogućila kupnja ili izgradnja stambenog prostora u sličnom stanju kao što je to i onaj pogođen projektom (bilješka 12. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.).

¹²³ Točke 46. i 47. EIB-ova standarda 6. o prisilnom preseljenju iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

Pritužbeni navod E – Kulturna baština

- 3.2.16 U odnosu na pritužbeni navod E, standardi koji se primjenjuju na projekt sastoje se od dvije skupine, a to su: (i) domaće norme, uključujući mjerodavne međunarodne sporazume; i (ii) EIB-ov standard o kulturnoj baštini.
- 3.2.17 Primjer nematerijalne kulturne baštine je suhozidna gradnja, koja je zaštićena prema UNESCO-voj Konvenciji o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003.¹²⁴, čija je potpisnica i BiH¹²⁵.
- 3.2.18 EIB-ov standard 10. o kulturnoj baštini odnosi se i na materijalnu (poput pojedinačnih građevina) i na nematerijalnu (poput znanja i vještina) kulturnu baštinu¹²⁶. EIB-ovim standardom 10. zahtijeva se obavljanje procjene utjecaja na kulturnu baštinu u sklopu postupka PUO-a¹²⁷, u skladu s domaćim propisima¹²⁸. U postupku PUO-a trebali bi sudjelovati odgovarajući ključni dionici¹²⁹ poput mjerodavnih kulturnih ustanova u predmetnoj zemlji.

3.3 Odgovornosti EIB-a

- 3.3.1 Iako nositelj projekta snosi krajnju odgovornost za usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju¹³⁰, EIB neće financirati projekt koji prema svim njegovim saznanjima nije u skladu s tim standardima¹³¹. To je li projekt u skladu sa standardima EIB-a utvrđuje se u sklopu EIB-ovih postupaka procjene i praćenja projekta¹³².
- 3.3.2 EIB-ov postupak procjene projekta sastoji se od niza radnji koje EIB poduzima radi:
1. razmatranja podataka koje mu je dostavio nositelj projekta¹³³ i traženja bilo kakvih dodatnih podataka. Primjerice, uz postupak PUO-a proveden na nacionalnoj razini, EIB može zatražiti provođenje dodatnih procjena (na primjer, kako bi dobio više podataka o bioraznolikosti)¹³⁴;
  2. ispitivanja okolnosti u predmetnoj zemlji, uključujući analizu razlika između domaćih normi i standarda EIB-a¹³⁵;
  3. razmatranja svih ostalih dostupnih podataka;
  4. razvrstavanja projekata prema njihovim okolišnim, klimatskim i društvenim utjecajima i rizicima¹³⁶;

¹²⁴ Umijeće suhozidne gradnje uvršteno je na Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva prilikom 13. zasjedanja Međuvladina odbora održanog 2018. Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 3. listopada 2024.). Vidjeti i članak 2. stavak 1. Konvencije UNESCO-a o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹²⁵ BiH je potvrdila konvenciju u veljači 2009. – vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹²⁶ Točka 7. EIB-ova standarda 10. o kulturnoj baštini iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹²⁷ Točka 13. EIB-ova standarda 10. o kulturnoj baštini iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹²⁸ Članak 64. Zakona o zaštiti okoliša FBiH.

¹²⁹ Točka 13. EIB-ova standarda 10. o kulturnoj baštini iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹³⁰ Točka 4.11. Okolišne i društvene politike Grupe EIB-a iz veljače 2022., dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³¹ Točka 4.4. Okolišne i društvene politike Grupe EIB-a iz veljače 2022., dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³² Točke 4.16. i 4.28. Okolišne i društvene politike Grupe EIB-a iz veljače 2022., dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³³ Primjerice, nositelj projekta dužan je dostaviti EIB-u prethodni PUO i rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (točka 10. standarda 1. iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz veljače 2022., dostupnih [ovdje](#); pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³⁴ Točke 6.b i 12. standarda 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹³⁵ Točka 90. alineja 11. i točka 132. Sveska II. EIB-ova Okolišnog i društvenog priručnika iz 2013., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³⁶ Projekti se razvrstavaju u visokorizične, srednjorizične i niskorizične projekte. Visokorizični projekti su primjerice oni koji iziskuju izradu izvješća o PUOD-u i/ili drugih odgovarajućih izvješća koja se odnose na određena pitanja koja mogu zahtijevati

5. vođenja brige o tome da rezultati svih odgovarajućih procjena (poput PUO-a) budu zabilježeni i uzeti u obzir;
  6. nalaganja nositelju projekta da utvrdi mjere za daljnje unaprjeđenje izvedbe projekta, već prema potrebi¹³⁷.
- 3.3.3 Ishod svoje okolišne i društvene procjene projekta EIB dokumentira u obliku pregleda okolišnih i društvenih podataka (ESDS-a), koji sadrži i sve preduvjete financiranja¹³⁸. Nositelj projekta dužan je provoditi projekt u skladu s preduvjetima financiranja te redovno izvješćivati EIB o okolišnim i društvenim aspektima projekta.
- 3.3.4 Po sklapanju ugovora o financiranju, EIB prati usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju i s uvjetima postavljenima za njegovo financiranje, a sve na temelju podataka koje mu dostavi nositelj projekta ili ih pribavi iz drugih izvora¹³⁹. Primjerice, EIB može pratiti provedbu RAP-a¹⁴⁰.

4 ANALIZA

U ovom se poglavlju u odnosu na svaki pritužbeni navod (vidjeti tablicu 1.) analiziraju: (i) usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju; i (ii) odgovornosti EIB-a.

4.1 Pritužbeni navod A – Procjene

Usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju

- 4.1.1 Analiza usklađenosti projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju najprije se iznosi na općenitoj razini, a zatim na razini svakog pojedinog pitanja istaknutog u pritužbi u vezi s ovim pritužbenim navodom (za pritužbeni navod A vidjeti tablicu 1.). Analiza se iznosi na sljedeći način:
- Prvo, razmatra se je li provedena procjena utjecaja projekta.
  - Drugo, razmatra se jesu li uvedene posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt.
  - Treće, prema potrebi se razmatra jesu li nadležna tijela (primjerice sudovi) već zauzeli stajalište o tom pitanju.
  - Četvrto, prema potrebi se razmatra je li javnost upoznata s bitnim informacijama.
  - Peto, razmatra se može li pripadnik javnosti podnijeti žalbu nositelju projekta.

Opća razina

- 4.1.2 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta. Procjena se sastojala od procjene obavljene na razini FBiH te kasnijih dodatnih procjena koje su obavljene bilo u dogovoru između EIB-a i

---

posebnu pozornost, a na temelju analize svakog pojedinog slučaja (točka 4.18. Okolišne i društvene politike EIB-a iz 2022., dostupne [ovdje](#)).

¹³⁷ Točka 4.17. Okolišne i društvene politike Grupe EIB-a iz veljače 2022., dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³⁸ Točke od 349. do 358. Sveska II. EIB-ova Okolišnog i društvenog priručnika iz 2013., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹³⁹ Točka 4.28. Okolišne i društvene politike Grupe EIB-a iz veljače 2022., dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Točke 272. i 273. Sveska II. EIB-ova Okolišnog i društvenog priručnika iz 2013., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁴⁰ Točka 90. alineja 34. Sveska II. EIB-ova Okolišnog i društvenog priručnika iz 2013., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

nositelja projekta ili prema nalogu EIB-a, a kako bi se osigurala usklađenost s njegovim standardima, pri čemu se radilo o sljedećem:

- Procjena na razini FBiH – U lipnju 2023. nositelj projekta podnio je nadležnom tijelu prethodni PUO kako bi se odredilo hoće li vjetroelektrana podlijegati cjelovitom postupku PUO-a (postupku odlučivanja o potrebi provođenja PUO-a)¹⁴¹. U kolovozu 2023. nadležno tijelo donijelo je rješenje prema kojem za projekt nije potrebno provođenje PUO-a jer projekt neće imati značajnog utjecaja na okoliš i zdravlje ljudi (rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a)¹⁴².
- Procjene za potrebe EIB-a – U dogovoru s EIB-om, nositelj projekta angažirao je konzultanta radi izrade nacrtu Procjene utjecaja na okoliš i društvo (PUOD-a). Nacrt PUOD-a izrađen je u skladu sa standardima EIB-a¹⁴³. Nacrt PUOD-a iz kolovoza 2023. sveobuhvatniji je od prethodnog PUO-a podnesenog nadležnom tijelu. Nacrt PUOD-a iz kolovoza 2023. sadrži analizu razlika između domaćeg zakonodavstva i propisa EU-a¹⁴⁴. Na traženje EIB-a nositelj projekta izradio je i dodatne procjene, kao što je nacrt Procjene kritičnih staništa (PKS-a) iz studenog 2023. PUOD i PKS još uvijek su dostupni tek u obliku nacrtu. Nakon što ih se dovrši, PUOD i PKS bit će: (i) stavljeni na uvid javnosti; (ii) predstavljeni na javnoj raspravi; (iii) možebitno usklađeni ovisno o pristiglim primjedbama¹⁴⁵; a (iv) nositelj projekta bit će ih se dužan pridržavati.

4.1.3 Kao drugo, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Primjerice, rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. sadrži posebne mjere zaštite okoliša koje treba provesti tijekom i nakon izgradnje (vidjeti primjerice točku 4.1.10.). K tome, vodeći računa o nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023., EIB i nositelj projekta usuglasili su Akcijski plan za zaštitu okoliša i društvena pitanja (ESAP), kojim se utvrđuje popis konkretnih radnji koje je nositelj projekta dužan provesti u odnosu na mjerodavne standarde EIB-a i o kojima je dužan izvijestiti EIB¹⁴⁶. ESAP iz svibnja 2025., sličan onom izrađenom za Vjetroelektranu Vlašić¹⁴⁷, priložen je ugovoru o financiranju te: (i) sadrži posebne mjere koje treba poduzeti ne bi li se osigurala usklađenost projekta s domaćim zakonodavstvom, standardima EIB-a i dobrom međunarodnom praksom; i (ii) može se doraditi. Općenito gledano, ESAP nalaže izradu Plana upravljanja i praćenja okolišnih i društvenih pitanja (ESMMP-a)¹⁴⁸, kojim će se nositelj projekta služiti kako bi osigurao usklađenost sa standardima koji se primjenjuju na projekt¹⁴⁹. ESMMP će sadržati okolišne i društvene izvedbene zahtjeve i obveze u pogledu izgradnje i eksploatacije vjetroelektrane, kao i njezina stavljanja izvan uporabe¹⁵⁰. ESMMP-om bi primjerice trebalo osigurati da razine buke i treperenja sjene odgovaraju vrijednostima dobivenima modeliranjem¹⁵¹ (vidjeti točke 4.1.9. i 4.1.14).

4.1.4 Kao treće, pred domaćim sudovima u tijeku je postupak u vezi s procjenom obavljenom na razini FBiH. Naime, u ožujku 2024. Aarhus centar u BiH, koji djeluje na području FBiH i dio je

¹⁴¹ Dostupno [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 14. srpnja 2025.

¹⁴² Rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

¹⁴³ ESDS.

¹⁴⁴ Poglavlje 3.1. i prilog 1. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁴⁵ Poglavlje 6. nacrtu SEP-a iz veljače 2024. i odjeljak 2.1. ESAP-a iz svibnja 2025.

¹⁴⁶ Nositelj projekta obvezuje se na provedbu ESAP-a na temelju ugovora o financiranju. ESAP je dokument podložan doradi (okvir E iz EIB-ova Okolišnog i društvenog priručnika iz 2013., dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁴⁷ Vidjeti ESAP za Vjetroelektranu Vlašić, dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁴⁸ ESMMP proistječe iz: (i) postupka PUOD-a; (ii) zaključaka iz svih drugih mjerodavnih procjena/studija; i (iii) ishoda postupka uključivanja dionika, pri čemu predviđa skup mjera za rješavanje utvrđenih utjecaja i rizika, kao i sve mogućnosti za unaprijeđenje okolišne i društvene izvedbe projekta (točka 24. standarda 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima iz Okolišnih i društvenih standarda EIB-a iz 2022.

¹⁴⁹ Poglavlje 7. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁵⁰ Zahtjev 1.4 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

¹⁵¹ Zahtjevi od 3.0 do 3.2 i zahtjev 3.5 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

Aarhuške mreže¹⁵², osporio je rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a koje je donijelo nadležno tijelo FBiH¹⁵³ te zatražio njegovo poništenje. U studenom 2024. prvostupanjski sud, tj. Kantonalni sud u Sarajevu, donio je presudu kojom se navodi Aarhus centra u BiH odbacuju zbog neblagovremenog pokretanja sudskog postupka¹⁵⁴. Prema prvostupanjskoj presudi, Aarhus centar u BiH pokrenuo je sudski postupak 32 dana nakon primitka rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a, čime je prekršio rok od 30 dana propisan zakonodavstvom FBiH. Aarhus centar u BiH izjavio je žalbu na presudu prvostupanjskog suda iz studenog 2024., a u veljači 2025. drugostupanjski sud, tj. Vrhovni sud FBiH, poništio je presudu prvostupanjskog suda te vratio predmet prvostupanjskom sudu jer je ocijenio da nisu ispunjene postupovne pretpostavke. Drugostupanjski sud zaključio je da je žalba na rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a u stvari izjavljena unutar roka od 30 dana. Postupak pred prvostupanjskim sudom još uvijek je u tijeku, a rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a i dalje je važeće u trenutku sastavljanja ovog izvješća.

- 4.1.5 Valja spomenuti i zahtjev za interno preispitivanje odluke EIB-a o financiranju projekta zbog njegove navodne neusklađenosti sa zahtjevima u vezi s PUO-om i bioraznolikošću, a koji je u svibnju 2024. podnijela organizacija civilnog društva CEE Bankwatch Network („Bankwatch”)¹⁵⁵. U listopadu 2024. EIB je Bankwatchu dostavio odgovor u kojem odbacuje iznesene navode¹⁵⁶. EIB je objasnio da ne može nadzirati to kako domaća nadležna tijela izvršavaju svoje dužnosti. Međutim, EIB je procijenio bitne rizike te je s nositeljem projekta razmotrio potrebu za dodatnim procjenama i drugim ispitivanjima i dokumentima koji se navode u ESDS-u, a ogleđaju se u izričitim ugovornim uvjetima sadržanima u ugovoru o financiranju. Shodno tome, EIB je nositelju projekta zapravo naložio ili se s njime dogovorio da se pobrine za provedbu procjena koje nadilaze čak i ono što zahtijevaju domaća nadležna tijela te je potvrdio da će nositelj projekta biti dužan ispuniti uvjete i provesti mjere proistekle iz takvih procjena.
- 4.1.6 Kao četvrto, javnost je s određenim bitnim informacijama upoznata u sklopu postupka uključivanja dionika, a upravo se uvodi i postupak kojim će se javnosti omogućiti pristup dodatnim informacijama (vidjeti točke od 4.2.6. do 4.2.8.)
- 4.1.7 Kao peto, ako neki pripadnik javnosti smatra da se projektom krši bilo kakva mjerodavna domaća norma ili EIB-ov standard, može podnijeti žalbu nositelju projekta (vidjeti 4.2.7.). Nositelj projekta dužan je tu situaciju procijeniti i, prema potrebi, ispraviti te o tome izvijestiti EIB. Prema EIB-ovim standardima nositelj projekta dužan je uspostaviti žalbeni mehanizam na razini projekta kako bi mogao zaprimati i lakše rješavati prigovore i žalbe dionika, s time da takav mehanizam ne bi smio otežati pristup EIB-CM-u.

Zagađenje bukom

- 4.1.8 Tipična buka vjetroturbine na udaljenosti od 350 m iznosi 35 do 45 dB¹⁵⁷. To na području vjetroelektrane može prouzročiti povećanje zagađenja bukom.
- 4.1.9 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta na zagađenje bukom. Primjerice, u prethodnom PUO-u iz lipnja 2023.: (i) sadržana je karta buke; (ii) navodi se da će projekt povećati razinu buke na predmetnom području; i (iii) zaključuje se da modeliranje buke ne ukazuje na kršenje standarda koji se primjenjuju na projekt (vidjeti točku 3.2.5. alineju 1.)¹⁵⁸.

¹⁵² Više o Aarhus centru u BiH dostupno je [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁵³ Rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

¹⁵⁴ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046279 24 U od 26. studenog 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

¹⁵⁵ Dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁵⁶ Odgovor EIB-a od 11. listopada 2024. na zahtjev CEE Bankwatch Networka za interno preispitivanje, dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁵⁷ Str. 51. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023..

¹⁵⁸ Točke A2.4. i C1.3. i Prilog 1. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

Isto tako, u PUOD-u iz kolovoza 2023.: (i) sadržan je pregled mjerenja buke prije izgradnje projekta¹⁵⁹; (ii) iznose se rezultati izračuna buke, gdje su sve vrijednosti niže od onih propisanih standardima koji se primjenjuju na projekt (vidjeti točku 3.2.5. alineju 1.)¹⁶⁰; i (iii) sadržan je elaborat buke¹⁶¹.

- 4.1.10 Kao drugo, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Primjerice, odlukom o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. utvrđuju se obvezujuće mjere smanjivanja buke tijekom izvođenja i eksploatacije projekta¹⁶², a od ovlaštenog poduzeća zahtijeva se redovno mjerenje razina buke¹⁶³. Slične mjere sadržane su i u ESAP-u iz svibnja 2025., dogovorenom između EIB-a i nositelja projekta (primjerice, plan upravljanja bukom prije izgradnje i eksploatacije, stalno mjerenje tijekom prve godine eksploatacije i mjerenje na zahtjev po primitku pritužbe)¹⁶⁴.
- 4.1.11 Kao treće, domaći sudovi imali su priliku zauzeti stajalište o tom pitanju. U sudskom postupku koji je podnositeljica pritužbe pokrenula protiv urbanističke suglasnosti iz siječnja 2024.¹⁶⁵, pri čemu je istaknula pitanja zagađenja bukom, prvostupanjski sud, tj. Kantonalni sud u Sarajevu, potvrdio je suglasnost uz obrazloženje da je izdana u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom i da je činjenično stanje u njoj ispravno utvrđeno¹⁶⁶. U drugostupanjskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe Vrhovni sud FBiH nije se bavio tim pitanjem¹⁶⁷. Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

Tekstni okvir 2. – Urbanistička suglasnost i sudski postupak

U ožujku 2025. drugostupanjski sud, tj. Vrhovni sud FBiH, poništio je urbanističku suglasnost iz sljedećih postupovnih razloga: (i) nadležno tijelo izdalo je urbanističku suglasnost na temelju rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a koje nije popraćeno klauzulom pravomoćnosti; i (ii) nacrt rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a nije dostavljen Pravobraniteljstvu BiH iako je trebao biti jer je dio zemljišta na kojem se izvodi projekt u državnom vlasništvu BiH¹⁶⁸.

U svojoj presudi drugostupanjski sud nije se bavio okolišnim i društvenim aspektima projekta, izuzev odbacivanja tvrdnji podnositeljice pritužbe da će projekt negativno utjecati na kulturnu baštinu¹⁶⁹.

Prema nositelju projekta, u skladu s člankom 57. Zakona o upravnim sporovima FBiH¹⁷⁰ nadležno tijelo bilo je dužno izdati novu urbanističku suglasnost u roku od 15 dana od dana dostavljanja presude. Dana 15. travnja 2025. nadležno je tijelo u ponovljenom postupku potvrdilo da je dobilo rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a s klauzulom pravomoćnosti te je na temelju toga izdalo novu urbanističku suglasnost¹⁷¹. Nadležno tijelo nije istražilo je li rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a dostavljeno Pravobraniteljstvu BiH jer to ne ulazi u njegovu nadležnost, već u

¹⁵⁹ Poglavlje 4.18. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁶⁰ Potpoglavlje 5.3.13. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁶¹ Prilog 4. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁶² Str. 7 Rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

¹⁶³ Str. 9 Rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

¹⁶⁴ Odjeljci 1.1, 3.0, 3.1 i 3.2 ESAP-a iz svibnja 2025..

¹⁶⁵ Urbanistička suglasnost upravni je akt kojim se utvrđuju urbanističko-tehnički i drugi uvjeti potrebni za projektiranje i izgradnju objekta na traženoj lokaciji. Može se izdati nakon konačne izrade idejnog projekta i dovršenja postupka PUO-a.

¹⁶⁶ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

¹⁶⁷ Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp.

¹⁶⁸ Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp. Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 13. svibnja 2025.).

¹⁶⁹ Str. 8 i 9 Presude Vrhovnog suda FBiH.

¹⁷⁰ Zakon o upravnim sporovima FBiH (SN FBiH, br. 11/2005), dostupan [ovdje](#) na hrvatskom.

¹⁷¹ Urbanistička suglasnost br. UP1-02-19-2-262/23 od 15. travnja 2025.

nadležnost tijela koje je to rješenje i donijelo¹⁷² (za više o informacija o sudskom postupku koji se vodi u vezi s rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. vidjeti točku 4.1.4.). Novo rješenje o urbanističkoj suglasnosti dostavljeno je podnositeljici pritužbe koja je, u skladu sa zakonom, mogla podnijeti tužbu radi osporavanja rješenja pred nadležnim sudom u roku od 30 dana od njegova primitka¹⁷³.

4.1.12 Kao četvrto, o zagađenju bukom u odnosu na svaku pojedinu nekretninu razgovaralo se s javnošću na javnoj raspravi u vezi s projektom, održanoj u listopadu 2023. (vidjeti točku 4.2.6.)¹⁷⁴. Nositelj projekta upriličio je javnu raspravu kako bi lokalno stanovništvo upoznao s projektom čak i šire nego što to nalažu norme FBiH. Primjerice, javnost je na uvid dobila točne procjene razina buke u odnosu na svaku pojedinu nekretninu.

Treperenje sjene

4.1.13 Treperenje sjene je pojava koja nastaje kad je Sunce nisko na obzoru, a njegove zrake prolaze kroz lopatice vjetroturbine koje se okreću i tako bacaju pokretnu sjenu¹⁷⁵. Treperenje sjene jedan je od mogućih negativnih utjecaja vjetroturbine.

4.1.14 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta u pogledu treperenja sjene. Primjerice, prethodni PUO iz lipnja 2023. sadrži studiju zasjenjenja, koja počiva na smjernicama utvrđenima u drugih državama¹⁷⁶. Isto tako, u PUOD-u iz kolovoza 2023. daje se pregled treperenja sjene prema svakoj pojedinoj vjetroturbini i objektu te prema dobi godine i datumu¹⁷⁷, a i u njemu je sadržana studija zasjenjenja¹⁷⁸.

4.1.15 Kao drugo, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Primjerice, u skladu s prethodnim PUO-om iz lipnja 2023., u rješenju o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a navodi se da će se rad vjetroturbina zaustaviti u određenom vremenu trajanja i na određene datume sukladno studiji zasjenjenja¹⁷⁹. Isto tako, prema ESAP-u iz svibnja 2025. projekt se mora izvesti na način da treperenje sjene ne prelazi razinu utvrđenu standardima Svjetske banke (vidjeti točku 3.2.5. alineju 2.), a kao sastavni dio ESMMP-a mora se uvesti i plan upravljanja treperenje sjene¹⁸⁰.

4.1.16 Kao treće, domaći sudovi imali su priliku zauzeti stajalište o tom pitanju. U sudskom postupku koji je podnositeljica pritužbe pokrenula protiv urbanističke suglasnosti iz siječnja 2024., pri čemu je istaknula pitanja treperenja sjene, prvostupanjski sud potvrdio je suglasnost uz obrazloženje da je izdana u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom i da je činjenično stanje u njoj ispravno utvrđeno¹⁸¹. U drugostupanjskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe sud se nije bavio tim pitanjem¹⁸². Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

¹⁷² Urbanistička suglasnost br. UP1-02-19-2-262/23 od 15. travnja 2025.

¹⁷³ Urbanistička suglasnost br. UP1-02-19-2-262/23 od 15. travnja 2025.

¹⁷⁴ Zapisnik s javne rasprave od 16. listopada 2023. nije javno dostupan.

¹⁷⁵ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

¹⁷⁶ Prilog 2. prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. Razmatrane države su Kanada, SAD, Njemačka, Španjolska, Francuska, Irska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Australija.

¹⁷⁷ Točka 5.3.14. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁷⁸ Prilog 3. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁷⁹ Točka 3. rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.) te točka C1.8 i Prilog 2. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

¹⁸⁰ Odjeljak 9.6. ESAP-a iz svibnja 2025.

¹⁸¹ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

¹⁸² Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

4.1.17 Kao četvrto, na javnoj raspravi koja je u vezi s projektom održana u listopadu 2023. (vidjeti točku 4.2.6.) javnost je upoznata s time da je izrađena studija zasjenjenja.

Onečišćenje podzemnih voda

4.1.18 Premda je to malo vjerojatno, do onečišćenja voda može doći uslijed izlivanja onečišćujućih tvari (ulja i maziva) u tlo tijekom izgradnje i eksploatacije projekta. U ožujku 2022. nadležno tijelo¹⁸³ izdalo je obavijest da projekt ne podliježe izdavanju vodne suglasnosti¹⁸⁴.

4.1.19 Kao prvo, unatoč tome provedena je procjena utjecaja projekta na podzemne vode u predmetnom području. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. navodi se da je vjerojatnost onečišćenja podzemnih voda mala, ali utvrđuju se određene mjere kako bi se još više smanjila (primjerice, rukovanje mazivom)¹⁸⁵. U nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.: (i) razmatra se stanje podzemnih voda na predmetnom području¹⁸⁶; (ii) iznosi se pregled mjera ublažavanja (primjerice, rukovanje mazivom)¹⁸⁷; i (iii) navodi se da će se tijekom izgradnje, eksploatacije i stavljanja izvan uporabe provoditi mjere poput sprječavanja izlivanja ulja i maziva u tlo¹⁸⁸.

4.1.20 Kao drugo, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. U rješenju o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. utvrđuju se zaštitne mjere radi dodatnog smanjivanja mogućnosti onečišćenja podzemnih voda (kao što je postavljanje nepropusnih folija ispod vozila)¹⁸⁹. Primjerice, ESAP-om iz svibnja 2025. zahtijeva se da zaštita podzemnih voda bude obuhvaćena ESMP-om koji prema ESAP-u treba izraditi za potrebe projekta (vidjeti točku 4.1.3)¹⁹⁰.

4.1.21 Kao treće, u sklopu postupka savjetovanja o urbanističkoj suglasnosti iz prosinca 2023. podnositeljica pritužbe iznijela je nadležnom tijelu svoje stajalište da će projekt negativno utjecati na podzemne vode¹⁹¹. Nadležno tijelo nije prihvatilo primjedbe podnositeljice pritužbe jer su, među ostalim, razna mjerodavna tijela¹⁹² ocijenila da izgradnja vjetroelektrane neće negativno utjecati na vrela Zmijinac i Vrioštica te izvorište Lištice¹⁹³. U sudskom postupku koji je podnositeljica pritužbe nakon toga pokrenula protiv urbanističke suglasnosti iz siječnja 2024., pri čemu je istaknula pitanja utjecaja projekta na podzemne vode, prvostupanjski sud potvrdio je suglasnost uz obrazloženje da je izdana u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom i da je činjenično stanje u njoj ispravno utvrđeno¹⁹⁴. U drugostupanjskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe sud se nije bavio tim pitanjem¹⁹⁵. Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

4.1.22 Kao četvrto, o utjecaju projekta na vode razgovaralo se s javnošću na javnoj raspravi u vezi s projektom, održanoj u listopadu 2023. (vidjeti točku 4.2.6.). Primjerice, javnost je dobila jamstva da u uobičajenim uvjetima rada vjetroelektrane nema opasnosti od onečišćenja voda. Nositelj projekta obavijestio je javnost da u drugim vjetroenergetskim postrojenjima kojima upravlja dosad nisu zabilježene nikakve nesreće koje bi utjecale na podzemne vode (vidjeti

¹⁸³ Agencija za vodno područje Jadranskog mora – Mostar.

¹⁸⁴ Dostupna [ovdje](#) (na hrvatskom); pristupljeno 20. siječnja 2025. Prema nadležnom tijelu, tomu je tako u skladu s člankom 109. Zakona o vodama FBiH.

¹⁸⁵ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

¹⁸⁶ Poglavlje 4.7. PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁸⁷ Poglavlje 6. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁸⁸ Poglavlje 2.3. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

¹⁸⁹ Točka 3. rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

¹⁹⁰ Odjeljak 3.0 ESAP-a iz svibnja 2025.

¹⁹¹ Urbanistička suglasnost br. UP1-03-19-2-262/23.

¹⁹² Općina Posušje i Ministarstvo gospodarstva Županije Zapadnohercegovačke.

¹⁹³ Urbanistička suglasnost br. UP1-03-19-2-262/23.

¹⁹⁴ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U d 2. listopada 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

¹⁹⁵ Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp.

točku 1.1.1.). Nadalje, nadležno tijelo potvrdilo je podnositeljici pritužbe da će nositelj projekta snositi sve povezane troškove u slučaju onečišćenja voda¹⁹⁶.

Zračenje

4.1.23 U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. navodi se da projekt neće izazvati nikakvo neionizirajuće zračenje¹⁹⁷.

Tlo

4.1.24 Projekt bi mogao izazvati degradaciju tla zbog: (i) prekrivanja tla nepropusnim materijalom uslijed izgradnje vjetroturbina, pristupnih cesta i dalekovoda; i (ii) mogućeg onečišćenja tla uslijed izlivanja ulja i maziva¹⁹⁸.

4.1.25 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta na tlo. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023.: (i) navodi se da će prekrivanje tla nepropusnim materijalom biti minimalno jer će zahvatiti vrlo malu površinu; i (ii) premda je vjerojatnost onečišćenja tla mala, utvrđuju se određene mjere kako bi se još više smanjila (uklanjanje kontaminiranog tla)¹⁹⁹. Isto tako, u nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.: (i) procjenjuje se utjecaj projekta na tlo²⁰⁰; (ii) predviđaju se mjere njegova ublažavanja (poput postavljanja sustava za kontrolu erozije)²⁰¹; i (iii) zaključuje se da projekt ne predstavlja nikakvu prepreku daljnjem korištenju zemljišta na njegovoj postojećoj površini i u njegovu postojeću svrhu²⁰².

4.1.26 Kao drugo, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Primjerice, ESAP-om iz svibnja 2025. predviđena je izrada i provedba plana upravljanja materijalima, koji bi trebao sadržavati i određene zahtjeve u pogledu zaštite tla²⁰³.

4.1.27 Kao treće, nakon što mu je podnositeljica pritužbe u kolovozu 2023. dostavila upit, Ministarstvo okoliša i turizma FBiH obavijestilo ju je da će ispaša stoke u blizini vjetroturbina biti moguća.

Zrak

4.1.28 Projekt će u širem smislu poboljšati kvalitetu zraka jer će smanjiti potrebu za proizvodnjom električne energije iz ugljena. Doduše, tijekom izgradnje stanovit utjecaj na kvalitetu okolnog zraka bit će neizbježan uslijed povećanja prometa i građevinskih radova, ali tijekom eksploatacije projekta ne očekuje se nikakav utjecaj²⁰⁴.

4.1.29 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta na kvalitetu zraka. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023.: (i) iznosi se pregled mjera ublažavanja (primjerice, prskanje građevinskog materijala vodom tijekom izgradnje kako bi se, prema potrebi, spriječilo stvaranje prašine); i (ii) zaključuje se da će utjecaj na kvalitetu zraka biti zanemariv²⁰⁵. U nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.: (i) sadržan je pregled polaznog stanja²⁰⁶; (ii) procjenjuje se utjecaj projekta na kvalitetu zraka tijekom izgradnje, eksploatacije i stavljanja izvan uporabe (npr. pojava prašine tijekom

¹⁹⁶ Tako je dužan postupiti u skladu s člankom 94. Zakona o vodama FBiH.

¹⁹⁷ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

¹⁹⁸ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

¹⁹⁹ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023. Za pregled trajnog zauzimanja zemljišta za potrebe projekta vidjeti tablicu 3. u PUOD-u iz kolovoza 2023.

²⁰⁰ Točka 5.2.4. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁰¹ Poglavlje 6. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁰² Točka 5.3.5. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁰³ Odjeljak 3.4. ESAP-a iz svibnja 2025.

²⁰⁴ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

²⁰⁵ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

²⁰⁶ Poglavlje 4.17. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

izgradnje)²⁰⁷; i (iii) predviđaju se mjere ublažavanja (poput minimiziranja emisija ispušnih plinova iz postrojenja)²⁰⁸.

- 4.1.30 Kao drugo, uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Primjerice, ESAP-om iz svibnja 2025. zahtijeva se da mjere zaštite zraka budu uključene u ESMMP izrađen za potrebe projekta (vidjeti točku 4.1.3.)²⁰⁹.

Otpad

- 4.1.31 Projekt će tijekom izgradnje dovesti do nastanka određene količine otpada.
- 4.1.32 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta u pogledu povećanja količine otpada. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. navodi se da će: (i) građevinski otpad; (ii) komunalni otpad; i (iii) opasni otpad (mazivo) nastajati tijekom izgradnje vjetroelektrane, dok tijekom njezina rada neće doći do nastanka nikakvog otpada²¹⁰. U nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.: (i) daje se pregled vrsta otpada koji bi mogao nastati; i (ii) zaključuje se da se ne očekuju velike količine otpada²¹¹. Primjerice, u fazi izgradnje vjetroelektrane najvjerojatnije je da će otpad nastajati u obliku materijala od iskopa, miješanog komunalnog otpada stvorenog uslijed prisutnosti radne snage na lokaciji te otpadnog metala jer će se većinom rukovati metalnim konstrukcijama i sirovinama²¹².
- 4.1.33 Kao drugo, uvedene su posebne mjere kako bi se osiguralo da nositelj projekta s otpadom rukuje na propisan način. U rješenju o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a nabrajaju se mjere za smanjenje nastanka otpada i upravljanje otpadom u skladu s planom upravljanja otpadom povezanim s projektom, kao što je njegova predaja ovlaštenim poduzećima²¹³. Osim toga, ESAP-om iz svibnja 2025. zahtijeva se primjerice izrada planova upravljanja otpadom i opasnim materijalima²¹⁴. Plan upravljanja otpadom izrađen je kao sastavni dio nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.²¹⁵

Biljni i životinjski svijet

- 4.1.34 Vjetroelektrane mogu utjecati na biljni i životinjski svijet. Primjerice, izgradnja ove vjetroelektrane iziskuje sječu šume na površini od 2,25 ha²¹⁶, a njezin bi rad mogao prouzročiti stradanje ptica i šišmiša uslijed sudara s vjetroturbinama²¹⁷.
- 4.1.35 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta na biljni i životinjski svijet. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023.: (i) sadržana je studija nultog stanja za ptice i šišmiše²¹⁸; i (ii) navode se biljne i životinjske vrste na području utjecaja projekta²¹⁹. U prethodnom PUO-u utjecaj projekta na ptice i šišmiše ocjenjuje se vrlo niskim²²⁰. U nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023. iznosi se detaljniji pregled biljnih i životinjskih vrsta prisutnih na području projekta²²¹, a daje se i pregled

²⁰⁷ Točka 5.2.2. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁰⁸ Poglavlje 6. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁰⁹ Odjeljak 3.0. ESAP-a iz svibnja 2025.

²¹⁰ Točka A2.4. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

²¹¹ Točka 5.2.1. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²¹² Točka 5.2.1. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²¹³ Str. 7, 8 i 11 rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

²¹⁴ Odjeljak 3.1. ESAP-a iz svibnja 2025.

²¹⁵ Prilog 5. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²¹⁶ Točka A1.2. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023. Prema nositelju projekta, za potrebe provedbe projekta 35,5 ha šumskog zemljišta i pašnjaka prenamijenjeno je u građevinsko zemljište.

²¹⁷ Tablica 5-1. iz Smjernica Europske komisije o vjetroenergetskim projektima i zakonodavstvu EU-a o prirodi, koje su dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²¹⁸ Utemeljena na praćenju u trajanju od 12 mjeseci.

²¹⁹ Točka A2.1. i Prilog 3. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

²²⁰ Poglavlje 6. Priloga 3. prethodnom PUO-u iz lipnja 2023.

²²¹ Poglavlja od 4.8. do 4.13. i Prilog 2. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

njegova utjecaja na te vrste²²². Isto tako, tu se utjecaj projekta na: (i) biljni svijet ocjenjuje kao nizak; (ii) na ptice kao zanemariv do srednji; i (iii) na šišmiše kao umjeren do znatan²²³. U razdoblju od travnja do kolovoza 2023. proveden je detaljan pregled stanja biljnog i životinjskog svijeta, što je dovelo do toga da je nositelj projekta u studenom 2023. izradio nacrt PKS-a²²⁴. U PKS-u se iznosi procjena utjecaja projekta na odgovarajuće biljne i životinjske vrste²²⁵.

4.1.36 Kao drugo, uvedene su posebne mjere kako bi se spriječio značajan utjecaj projekta na biljni i životinjski svijet. Primjerice:

- Rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. nalaže se: (i) pošumljavanje nekog drugog područja; (ii) presađivanje zaštićenih biljnih vrsta; (iii) bojenje lopatica vjetroturbina kako bi se na najmanju mjeru sveli sudari s pticama; i (iv) dvogodišnje praćenje utjecaja projekta na ptice i šišmiše²²⁶.
- Rješenjem nadležnog tijela²²⁷ iz studenog 2023. o sječi na šumskom zemljištu površine 35,51 ha²²⁸ (uključujući: (i) zemljište obraslo šumom; i (ii) druga područja poput pašnjaka²²⁹) nalaže se pošumljavanje površine istovjetne posječenj²³⁰. Nositelj projekta potvrdio je da će površina zemljišta obraslog šumom na kojem će se izvršiti sječa iznositi 2,25 ha²³¹.
- Nacrt PUOD-a iz kolovoza 2023. sadrži pregled mjera ublažavanja (poput uporabe novih modela vjetroturbina koji su vidljiviji pticama)²³² te nalaže obavljanje pregleda stanja biljnog i životinjskog svijeta tijekom razdoblja od dvije godine nakon provedbe projekta radi stjecanja cjelovitog uvida u utjecaj projekta na ptice i šišmiše²³³.
- Nacrt Plana upravljanja bioraznolikošću (PUB) iz listopada 2024.²³⁴ predviđa posebne mjere ublažavanja koje se tijekom projekta moraju provesti radi zaštite biljnih i životinjskih vrsta, kao i mjere praćenja i ocjene stanja²³⁵. PUB se još uvijek nalazi u fazi nacrta. Nakon što ga se dovrši, PUB će biti: (i) stavljen na uvid javnosti; (ii) predstavljen na javnoj raspravi; (iii) možebitno usklađen ovisno o pristiglim primjedbama²³⁶; a (iv) nositelj projekta bit će ga se dužan pridržavati.

4.1.37 Kao treće, u sklopu postupka savjetovanja o urbanističkoj suglasnosti iz prosinca 2023. podnositeljica pritužbe iznijela je nadležnom tijelu svoje stajalište da će projekt negativno utjecati na biljni i životinjski svijet uslijed sječe šuma²³⁷. Nadležno tijelo nije prihvatilo primjedbe podnositeljice pritužbe jer će se, primjerice, posječena količina šume kompenzirati pošumljavanjem drugih područja²³⁸ te je u siječnju 2024. izdalo urbanističku suglasnost. U sudskom postupku koji je podnositeljica pritužbe nakon toga pokrenula protiv urbanističke suglasnosti iz siječnja 2024., pri čemu je istaknula pitanja sječe šuma, prvostupanjski sud

²²² Točka 5.2.7. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

²²³ Točke 5.3.11. i 5.3.12. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

²²⁴ Poglavlje 4.8. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

²²⁵ Poglavlja 3., 5., 6., i 7. nacrta PKS-a iz studenog 2023.

²²⁶ Presađivanje treba obaviti u suradnji sa Šumsko-gospodarskim društvom Županije Zapadnohercegovačke. Praćenje treba provesti u skladu s metodologijama organizacije Scottish National Heritage iz 2017. i EUROBATS-a (točka 2. rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a, br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.)

²²⁷ Ministarstvo gospodarstva Županije Zapadnohercegovačke.

²²⁸ Rješenje br. 05-05-26-1807/23.

²²⁹ Članak 4. stavak (3) Zakona o šumama Županije Zapadnohercegovačke (NN Županije Zapadnohercegovačke, br. 8/2013 i 11/2017).

²³⁰ Rješenje br. 05-05-26-1807/23.

²³¹ Točka A1.2. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

²³² Poglavlje 6. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

²³³ Točka 4.9.1.1. nacrta PUOD-a iz kolovoza 2023.

²³⁴ Nacrt PUB-a iz listopada 2024. izrađen je na temelju Izvješća o polaznom stanju bioraznolikosti i PKS-a.

²³⁵ Poglavlja 3., 5. i 6. nacrta PKS-a iz listopada 2024.

²³⁶ Odjeljak 2.1. ESAP-a iz svibnja 2025.

²³⁷ Urbanistička suglasnost br. UP1-03-19-2-262/23.

²³⁸ Urbanistička suglasnost br. UP1-03-19-2-262/23 iz siječnja 2024.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

potvrdio je suglasnost uz obrazloženje da je izdana u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom i da je činjenično stanje u njoj ispravno utvrđeno²³⁹. U drugostupanjskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe sud se nije bavio tim pitanjem²⁴⁰. Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

- 4.1.38 Kao četvrto, o utjecaju projekta na biljni i životinjski svijet razgovaralo se s javnošću na javnoj raspravi u vezi s projektom, održanoj u listopadu 2023. (vidjeti točku 4.2.6.). Primjerice, javnost je upoznata s time da je nositelj projekta izradio studije nultog stanja ptica i šišmiša te bioraznolikosti. Nadalje, nositelj projekta odgovorio je na pitanja podnositeljice pritužbe u vezi s područjem na kojem se predviđa sječa šume i zaštita životinjskih vrsta.

Zaštićena područja

- 4.1.39 Projekt će se provoditi uz područje na kojem se nalazi Park prirode (PP) Blidinje²⁴¹, a dijelom i unutar područja Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalnog lokaliteta iz mreže Natura 2002²⁴², koji će obuhvatiti i PP Blidinje. U blizini se nalazi još jedno potencijalno područje iz mreže Natura 2000, a to je Duvanjsko polje. Mada još nisu službeno proglašena lokalitetima mreže Natura 2000, za oba područja dostupni su popis i procjena: (i) stanišnih tipova; i (ii) biljnih i životinjskih vrsta²⁴³.
- 4.1.40 Kao prvo, provedena je procjena utjecaja projekta na zaštićena područja. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. navodi se da projekt neće utjecati na PP Blidinje²⁴⁴, a područje Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalni lokalitet mreže Natura 2000 uopće se ne spominje. U nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023., izrađenom po nalogu EIB-a, procjenjuje se da će projekt imati: (i) srednji do nizak utjecaj na PP Blidinje; te (ii) nizak do zanemariv utjecaj na područje Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalni lokalitet mreže Natura 2000²⁴⁵.

Slika 1. – Lokacija projekta i potencijalna područja iz mreže Natura 2000²⁴⁶

²³⁹ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

²⁴⁰ Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp.

²⁴¹ Točke A1.2., A2.1. i B1.3.d Prethodnog PUO-u iz lipnja 2023; točka 4.15.1. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023. Napominjemo da bi se, ako bi se smatralo da je dijelom smješten unutar parka, projekt nalazio u zaštitnoj zoni 3 PP-a Blidinje, u kojoj je prema Planu upravljanja za PP Blidinje korištenje prostora dopušteno u skladu s načelima održivog razvoja, bez narušavanja svrhe i ciljeva zaštićenog područja (poglavlje 5. nacrtu PKS-a iz studenog 2023.)

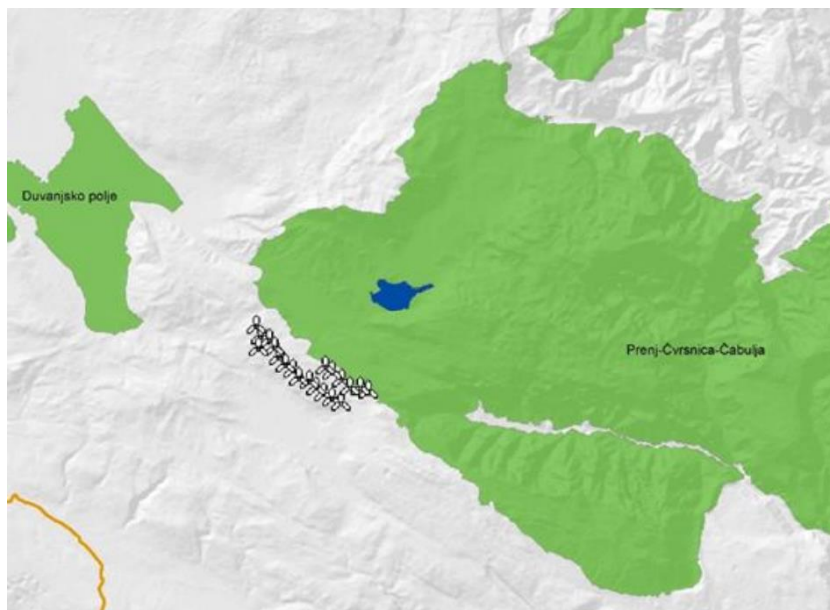
²⁴² Slika 89. iz nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023. – područje Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalni lokalitet mreže Natura 2000 (BA8300064).

²⁴³ Za područja Prenj-Čvrstica-Čabulja (BA8300064) i Duvanjsko polje (BA8300022) kao potencijalne lokalitete mreže Natura 2000, standardni obrasci podataka dostupni su [ovdje](#) (pristupljeno 14. svibnja 2025.).

²⁴⁴ Točke A2.1. i B1.3.d prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

²⁴⁵ Točka 5.2.8. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023. FBiH nije službeno donijela popis potencijalnih područja mreže Natura 2000 (poglavlje 27. o okolišu i klimatskim promjenama iz Radnog dokumenta službi Komisije SWD(2023) 691 – Izvješće Europske komisije o BiH za 2023, dostupno [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁴⁶ Slika 70. iz nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

4.1.41 U nacrtu PKS-a iz studenog 2023. procjenjuje se utjecaj projekta na potencijalna područja iz mreže Natura 2000, pri čemu se vodi računa o tamošnjim stanišnim tipovima te biljnim i životinjskim vrstama²⁴⁷. Primjerice, u nacrtu PKS-a iz studenog 2023. utvrđeno je da će projekt utjecati na 0,8 ha stanišnog tipa 95A0, koji je prisutan na području Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalnom lokalitetu mreže Natura 2000²⁴⁸.

4.1.42 Kao drugo, uvedene su posebne mjere kako bi se spriječio značajan utjecaj projekta na zaštićena područja (uključujući stanišni tip 95A0 prisutan na lokalitetu Prenj-Čvrstica-Čabulja):

- ESAP-om iz svibnja 2025. zahtjeva se izrada, održavanje i provedba PUB-a u kojem će se iznijeti odgovarajuća strategija ublažavanja, čije rezultate treba ugraditi u PUOD i ESMMP izrađen za potrebe projekta²⁴⁹.
- Nacrt PUOD-a iz kolovoza 2023. sadrži mjere ublažavanja povezane sa staništima²⁵⁰, a voditelj zaštite okoliša kojeg imenuje izvođač odgovoran je za provedbu mjera iz PUOD-a, ESAP-a i izdanih suglasnosti²⁵¹.
- Nacrt PKS-a iz studenog 2023. sadrži mjere ublažavanja utjecaja projekta za staništa. Primjerice, stanišni tip 95A0, koji je pod utjecajem projekta, trebalo bi obnoviti²⁵².
- Nacrt PUB-a iz listopada 2024. obuhvaća dodatne posebne zahtjeve u odnosu na zaštićena područja u svim fazama projekta (provedba mjera izbjegavanja i minimiziranja utjecaja te vraćanja u prvobitno stanje za staništa iz mreže Natura 2000 od izgradnje do stavljanja izvan uporabe, uključujući praćenje stanja)²⁵³.

Stavljanje izvan uporabe

²⁴⁷ Poglavlja 3., 5. i 6. nacrtu PKS-a iz studenog 2023.

²⁴⁸ Vidjeti točku 3.1. standardnog obrasca podataka za mrežu Natura 2000 za područje Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalni lokalitet mreže Natura 2000 (BA8300064).

²⁴⁹ Odjeljak 4.7. ESAP-a iz svibnja 2025.

²⁵⁰ Poglavlje 6. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁵¹ Poglavlje 7. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁵² Tablica 23. iz nacrtu PKS-a iz studenog 2023.

²⁵³ Poglavlja od 3. do 5. nacrtu PUB-a iz rujna 2024.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

- 4.1.43 Stavljanje izvan uporabe jedna je od projektnih faza tijekom kojih se mogu pojaviti utjecaji vjetroenergetskih projekata na kopnu²⁵⁴. Vijek trajanja ove vjetroelektrane procjenjuje se na 20 godina²⁵⁵. Da bi vjetroelektranu stavio izvan uporabe, nositelj projekta morat će pribaviti suglasnost i vratiti lokaciju u njezino prvobitno stanje²⁵⁶.
- 4.1.44 Kao prvo, provedena je procjena mogućih utjecaja stavljanja izvan uporabe. Primjerice, u nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023. iznosi se pregled: (i) postupka stavljanja izvan uporabe; i (ii) procijenjenih utjecaja stavljanja izvan uporabe²⁵⁷.
- 4.1.45 Kao drugo, uvedene su posebne mjere kako bi se osiguralo propisno stavljanje izvan uporabe. Primjerice:
- Rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. nalaže da se okoliš na lokaciji projekta dovede u uredno stanje²⁵⁸.
  - Nacrt PUB-a iz listopada 2024. sadrži mjere ublažavanja utjecaja radi zaštite staništa te biljnih i životinjskih vrsta tijekom stavljanja izvan uporabe²⁵⁹.
  - Dodatne informacije o stavljanju izvan uporabe bit će uključene u ESMMP (vidjeti točku 4.1.3.)²⁶⁰.

Odgovornosti EIB-a

- 4.1.46 EIB je obavio procjenu projekta (za opis EIB-ovih odgovornosti u tom smislu vidjeti točku 3.3.2.).
- 4.1.47 Kao prvo, ispitao je mjerodavne podatke koje mu je dostavio nositelj projekta te je zatražio dodatne podatke (vidjeti točku 4.1.49.). Primjerice, primio je na znanje da je na razini FBiH proveden postupak PUO-a. Ustanovio je da je nositelj projekta izradio prethodni PUO te da su nadležna tijela utvrdila da za projekt nije potrebno daljnje provođenje PUO-a²⁶¹. Nadalje, ustanovio je da rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a sadrži mjere koje se primjerice odnose na: (i) zagađenje bukom; (ii) treperenje sjene; te (iii) biljni i životinjski svijet²⁶². Ustanovio je da je, s obzirom na to da su uvedene mjere ublažavanja, nadležno tijelo zaključilo da projekt neće imati značajnih preostalih negativnih utjecaja na okoliš²⁶³.
- 4.1.48 Kao drugo, EIB je ispitao okolnosti u predmetnoj zemlji. Primjerice, ustanovio je da je Direktiva o PUO-u po svemu sudeći prenesena u zakonodavstvo FBiH. Isto tako, ustanovio je da direktive o prirodi (tj. Direktiva o staništima i Direktiva o pticama (2009/147/EC)²⁶⁴) nisu prenesene u zakonodavstvo FBiH te da potencijalna područja iz mreže Natura 2000 još nisu proglašena kao takva. Nacrt PUOD-a iz kolovoza 2023., dogovoren između nositelja projekta i EIB-a (vidjeti točku 4.1.49.), sadrži analizu razlika između zakonodavstva FBiH i propisa EU-a na kojima se temelje standardi EIB-a²⁶⁵.

²⁵⁴ Potpoglavlje 5.1.1. Smjernica Europske komisije o vjetroenergetskim projektima i zakonodavstvu EU-a o prirodi, koje su dostupne [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁵⁵ Poglavlje 2.6. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁵⁶ Poglavlje 2.7. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁵⁷ Poglavlja 2.6. i 5.4. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁵⁸ Str. 11 Rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

²⁵⁹ Potpoglavlje 5.4. nacrtu PUB-a iz listopada 2024.

²⁶⁰ Zahtjev 1.4 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

²⁶¹ ESDS.

²⁶² ESDS.

²⁶³ ESDS.

²⁶⁴ Direktiva 2009/147/EZ o očuvanju divljih ptica (Direktiva o pticama) odnosi se na zaštitu, upravljanje i nadzor nad određenim ptičjim vrstama te utvrđuje pravila o njihovom iskorištavanju. Direktiva je dostupna [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁶⁵ Prilog 1. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

- 4.1.49 Kao treće, u svjetlu procijenjenih rizika za okoliš i društvo²⁶⁶, EIB je s nositeljem projekta dogovorio izradu PUOD-a te mu je naložio provođenje dodatnih procjena (kao što su PKS i PUB) radi usklađivanja projekta sa standardima EIB-a²⁶⁷ (vidjeti točke 4.1.2. i 4.1.36.). Primjerice, svjestan situacije u pogledu prenošenja prava EU-a u zakonodavstvo BiH (vidjeti točku 4.1.48.) te mogućeg utjecaja na područja iz mreže Natura 2000 (vidjeti točku 4.1.40), EIB je nositelju projekta naložio provedbu dodatnih procjena, uključujući PUB²⁶⁸. EIB se očitovao na nacrt PUOD-a, nacrt PKS-a i nacrt PUB-a.
- 4.1.50 Kao četvrto, EIB je ocijenio da to što za potrebe ovog projekta nije izvršio kategorizaciju rizika nema značajnoj utjecaja na njegovu procjenu projekta, kao ni na odluku o njegovu financiranju²⁶⁹. Kako je već navedeno, u svjetlu uočenih rizika za okoliš i društvo, EIB je s nositeljem projekta dogovorio izradu PUOD-a te mu je naložio provođenje dodatnih procjena (vidjeti točku 4.1.49.), pri čemu je kao neke od utjecaja projekta posebno izdvojio pitanja: (i) zagađenja bukom; (ii) treperenja sjene; (iii) voda; (iv) zraka; (v) otpada; te (vi) biljnog i životinjskog svijeta²⁷⁰. To što za potrebe projekta nije službeno izvršio kategorizaciju rizika nije spriječilo EIB da zatraži uvođenje mjera kojima će se osigurati odgovarajuće ublažavanje utjecaja projekta (vidjeti točke 4.1.52. i 4.1.53.).
- 4.1.51 Kao peto, EIB je primio na znanje nalaze iz mjerodavnih procjena. Primjerice, kad je riječ o utjecaju projekta na biljni i životinjski svijet te zaštićena područja, EIB je:
- zapazio da je idejni projekt usklađen kako bi se utjecaj projekta sveo na najmanju mjeru²⁷¹.
  - ustanovio da su tijekom 2021. i 2022. obavljeni pregledi kako bi se utvrdilo polazno stanje u odnosu na ptice i šišmiše²⁷².
  - ustanovio da se projekt izvodi tik do područja Parka prirode Blidinje, koje će odgovarati području / preklapati se s područjem Prenj-Čvrstica-Čabulja kao potencijalnim lokalitetom mreže Natura 2000.²⁷³
- 4.1.52 EIB je o ishodima raznih procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025. ESAP je priložen ugovoru o financiranju sklopljenom između EIB-a i BiH, a u njemu se potanko iznose konkretne mjere koje treba provesti (vidjeti točku 4.1.3.). Primjerice, ESAP-om iz svibnja 2025. nalaže se:
- konzultantu za provedbu projekta (KPP-u)²⁷⁴ da (i) obavi kritički pregled i analizu nedostataka nacrtu PUOD-a i PKS-a (vidjeti točku 4.1.2.) radi utvrđivanja svih manjkavosti u odnosu na standarde EIB-a i njihova otklanjanja²⁷⁵; te (ii) pomogne nositelju projekta u izradi potrebnog ESMMP-a (vidjeti točku 4.1.3).
  - nositelju projekta da: (i) doradi nacrtu PUOD-a i PKS-a (vidjeti točku 4.1.2.) kako bi se u obzir uzeli rezultati svih daljnjih studija odnosno svi daljnji zahtjevi i kako bi se osigurala

²⁶⁶ Str. 2 odgovora EIB-a od 11. listopada 2024. na zahtjev CEE Bankwatch Networka za interno preispitivanje, dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁶⁷ ESDS.

²⁶⁸ ESDS.

²⁶⁹ Str. 8 odgovora EIB-a od 11. listopada 2024. na zahtjev CEE Bankwatch Networka za interno preispitivanje, dostupnog [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Napominjemo kako EIB smatra da će takva kategorizacija rizika biti sustavno provedena po okončanju njegovih postupaka dubinskog ispitivanja utjecaja na okoliš i društvo, a nakon što ti postupci budu okončani, ESDS-ovi objavljeni u Javnom registru na mrežnim stranicama Banke sadržavat će i kategorizaciju rizika.

²⁷⁰ ESDS.

²⁷¹ ESDS.

²⁷² ESDS.

²⁷³ ESDS.

²⁷⁴ KPP će raspolagati međunarodnim iskustvom u području okoliša i društva kako bi prije prve isplate sredstava zajma pružio dodatnu pomoć u provedbi projekta u skladu sa zahtjevima iz okolišnih i društvenih standarda EIB-a (ESDS).

²⁷⁵ Zahtjev 1.3 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

usklađenost sa svim dozvolama i suglasnostima²⁷⁶; te (ii) dostavlja EIB-u redovna izvješća o provedbi ESAP-a i ESMMP-a i o usklađenosti sa standardima EIB-a²⁷⁷; i

- stručnjacima koje imenuje nositelj projekta da, prema potrebi, (i) ocijene rezultate praćenja ptica i šišmiša te preporuče promjene u radu vjetroturbina; i (ii) obave procjenu staništa prisutnih na potencijalnim područjima mreže Natura 2000 te tako osiguraju izostanak neto gubitka / neto pozitivan učinak u pogledu bioraznolikosti²⁷⁸.

4.1.53 Kao šesto, uz dovršenje ESAP-a koji će smatrati prihvatljivim, EIB je postavio određene uvjete koje treba ispuniti kao preduvjete za financiranje projekta njegovim sredstvima²⁷⁹, čime se od nositelja projekta zahtijeva daljnje unaprjeđenje izvedbe projekta. Primjerice, EIB od nositelja projekta zahtijeva da prije početka izgradnje provede istraživanja bioraznolikosti kako bi se točno utvrdilo može li projekt utjecati na područja od velike važnosti za očuvanje bioraznolikosti²⁸⁰. K tome, PUB (vidjeti točke 4.1.36. i 4.1.42.) mora sadržavati strategiju ublažavanja utjecaja radi ostvarivanja s time povezanih ciljeva zaštite bioraznolikosti prije prve isplate sredstava zajma²⁸¹. EIB je isplatu svih tranši uvjetovao dobivanjem izvješća u kojem se opisuje stanje provedbe ESAP-a, a koje je oblikom i sadržajem prihvatljivo za EIB te koje mora biti popraćeno odgovarajućim dokazima o usklađenosti projekta sa zahtjevima iz ESAP-a.

4.1.54 Nakon sklapanja ugovora o financiranju, EIB prati usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju, uključujući ispunjavanje postavljenih preduvjeta. Osim nositelja projekta (vidjeti točku 4.1.52. podtočku 2.), izvođač radova će podnositi mjesečna i polugodišnja izvješća o okolišnim pitanjima (poput problematike voda, tla, biljnog i životinjskog svijeta te otpada)²⁸². Od nositelja projekta traži se da imenuje voditelja zaštite okoliša, koji će biti odgovoran za nadziranje izvođača radova i komunikaciju s domaćim nadležnim tijelima²⁸³. EIB prati i sudske postupke. Primjerice, nakon što je saznao za presudu drugostupanjskog suda kojom se poništava urbanistička suglasnost (vidjet tekstni okvir 2.), EIB se sastao s nositeljem projekta kako bi stekao jasniji uvid u sporna pitanja. Tako je obaviješten da je izdana nova urbanistička suglasnost. Izdavanje urbanističke suglasnosti za projekt preduvjet je za isplatu prve tranše zajma za projekt. Nadalje, nakon što je saznao za presudu drugostupanjskog suda kojom se poništava presuda prvostupanjskog suda u vezi s rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. (vidjeti točku 4.1.4.), EIB se u vezi s time obratio nositelju projekta. Prema ugovoru o financiranju nositelj projekta dužan je pribaviti i održavati valjanost svih potrebnih okolišnih odobrenja (primjerice, rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a) te ih se pridržavati.

4.2 Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika

Usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju

4.2.1 Lokalno stanovništvo već više od desetljeća zna za nakanu nositelja projekta da provede projekt. Kako je projekt prvotno pokrenut 2010. (vidjeti točku 1.1.3.), nositelj projekta priredio je i održao javnu raspravu o nacrtu ESAP-a izrađenog za projekt 2013.²⁸⁴ Nadalje, nositelj projekta izradio je SEP iz 2013., u kojem se o podnositeljici pritužbe govori kao o osobi pogođenoj projektom, a koji je dostupan na njegovim mrežnim stranicama²⁸⁵. Godine 2021. na inicijativu

²⁷⁶ Zahtjev 1.1 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

²⁷⁷ Zahtjev 0.1 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

²⁷⁸ Zahtjevi od 4.1 do 4.8 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

²⁷⁹ Za više informacija o okolišnim i društvenim preduvjetima za financiranje projekta vidjeti ESDS.

²⁸⁰ ESDS.

²⁸¹ ESDS.

²⁸² Poglavlje 7. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁸³ Poglavlje 7. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

²⁸⁴ Javna rasprava održana je dana 23. rujna 2013. u 10:00 sati u prostorijama Osnovne škole Ante Brune Bušića u Poklečanima. Nazočio joj je 31 sudionik.

²⁸⁵ Dostupan [ovdje](#) (pristupljeno 16. prosinca 2024.).

mjesnih zajednica održan je neslužbeni sastanak između nositelja projekta te predstavnika mjesnih zajednica i zainteresiranih stanovnika u vezi s projektom²⁸⁶. U skorije vrijeme i (i) pravo javnosti na sudjelovanje u postupku odlučivanja i (ii) pravo pristupa pravosuđu ostvareno je na razini FBiH u sklopu postupaka u vezi s rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a i urbanističkom suglasnošću.

- 4.2.2 **Kad je riječ o rješenju o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a:** u lipnju 2023. nadležno tijelo na svojim je mrežnim stranicama objavilo prethodni PUO te je pozvalo javnost da se o njemu očituje u roku od 30 dana²⁸⁷. Prethodni PUO iz lipnja 2023. sadržavao je netehnički sažetak²⁸⁸. U kolovozu 2023. nadležno tijelo na svojim je mrežnim stranicama objavilo nacrt rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a te pozvalo javnost da se o njemu očituje u roku od osam dana²⁸⁹. U rješenju se navodi da su u njega ugrađene sve argumentirane primjedbe²⁹⁰. Nema nikakvih dokaza da je u tom postupku sudjelovala i podnositeljica pritužbe. Konačno rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a, koje je gotovo istovjetno nacrtu tog rješenja, dostavljeno je nositelju projekta i nizu nadležnih tijela, ali nije objavljeno²⁹¹. Javnost je, međutim, mogla zatražiti uvid u rješenje²⁹².
- 4.2.3 Kako se navodi u točki 4.1.4., pred domaćim sudovima u tijeku je postupak u vezi s rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. U ožujku 2024. Aarhus centar u BiH osporio je rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a koje je donijelo nadležno tijelo FBiH²⁹³ te zatražio njegovo poništenje. U studenom 2024. prvostupanjski sud, tj. Kantonalni sud u Sarajevu, donio je presudu kojom se navodi Aarhus centra u BiH odbacuju zbog neblagovremenog pokretanja sudskog postupka²⁹⁴. Prema prvostupanjskoj presudi, Aarhus centar u BiH pokrenuo je sudski postupak 32 dana nakon primitka rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a, čime je prekršio rok od 30 dana propisan zakonodavstvom FBiH. Aarhus centar u BiH izjavio je žalbu na presudu prvostupanjskog suda iz studenog 2024., a u veljači 2025. drugostupanjski sud, tj. Vrhovni sud FBiH, poništio je presudu prvostupanjskog suda te vratio predmet prvostupanjskom sudu jer je ocijenio da nisu ispunjene postupovne pretpostavke. Drugostupanjski sud zaključio je da je žalba na rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a u stvari izjavljena unutar roka od 30 dana. Postupak pred prvostupanjskim sudom još uvijek je u tijeku, a rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a i dalje je važeće u trenutku sastavljanja ovog izvješća.
- 4.2.4 **Kad je riječ o urbanističkoj suglasnosti:** u prosincu 2023. nadležno tijelo²⁹⁵ pozvalo je javnost da izvrši uvid u idejni projekt u roku od 15 dana²⁹⁶. Podnositeljica pritužbe izvršila je uvid u idejni projekt te iznijela svoje primjedbe (kao što su utjecaj na vode, izvlaštenje itd.)²⁹⁷.
- 4.2.5 U veljači 2024. podnositeljica pritužbe pokrenula je sudski postupak protiv urbanističke suglasnosti iz siječnja 2024., pozivajući se na utjecaj projekta na okoliš i društvo (primjerice, sječa šume, buka, treperenje sjene i utjecaj na vode). U listopadu 2024. prvostupanjski sud donio je presudu kojom se navodi podnositeljice pritužbe odbacuju uz obrazloženje da je

²⁸⁶ Potpoglavlje 4.2. nacrta SEP-a iz veljače 2024.

²⁸⁷ Prethodni PUO iz lipnja 2023.

²⁸⁸ Prilog 4. prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. dostupnom [ovdje](#) na hrvatskom (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

²⁸⁹ Nacrt rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a dostupan je [ovdje](#) (pristupljeno 20. svibnja 2025.).

²⁹⁰ U točku 3. dispozitiva rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023., a kako stoji u obrazloženju rješenja.

²⁹¹ Rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

²⁹² Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046279 24 U od 26. studenog 2024.

²⁹³ Rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

²⁹⁴ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046279 24 U od 26. studenog 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

²⁹⁵ Ministarstvo prostornog uređenja FBiH.

²⁹⁶ Poziv je objavilo (i) u dnevnim novinama; (ii) na svojim mrežnim stranicama; i (iii) na svojoj oglasnoj ploči (Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024.). Poglavlje 2. nacrta SEP-a iz veljače 2024.

²⁹⁷ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

rješenje doneseno u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom i da je činjenično stanje u njemu ispravno utvrđeno²⁹⁸. U drugostupanjskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe sud se nije bavio tim pitanjem²⁹⁹. Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

- 4.2.6 Nadilazeći čak i ono što nalažu norme FBiH, nositelj projekta upriličio je javnu raspravu koja je održana u listopadu 2023.³⁰⁰ Na javnoj raspravi nositelj projekta obavijestio je javnost o tome da upravo radi na izradi više dokumenata kao što je SEP, a sve u skladu sa standardima EIB-a³⁰¹. U sklopu javne rasprave pripadnici javnosti (a među njima i podnositeljica pritužbe) iznijeli su svoja stajališta u vezi s projektom, a nositelj projekta odgovorio je na iskazane primjedbe.
- 4.2.7 Nositelj projekta izradio je nacrt (dorađenog) SEP-a u veljači 2024. Nacrt SEP-a iz veljače 2024. sadrži detaljne podatke o projektu, pa tako i o lokaciji vjetroturbina te površini koncesijskog područja³⁰². Taj dokument (i) služi kao podloga kojom se rukovodi cjelokupan postupak uključivanja dionika te podliježe redovnim preispitivanjima; (ii) utvrđuje uobičajene dionike, pa tako i vlasnike nekretnina na području projekta; (iii) daje upute o objavljivanju informacija; i (iv) sadrži opširnije podatke o žalbenom mehanizmu projekta³⁰³.
- 4.2.8 Baš kao i nacrti PUOD-a, PKS-a i PUB-a (točke 4.1.2. i 4.1.3.), SEP će po dovršenju biti: (i) stavljen na uvid javnosti; (ii) predstavljen na javnoj raspravi; (iii) možebitno usklađen ovisno o pristiglim primjedbama³⁰⁴; a (iv) nositelj projekta bit će ga se dužan pridržavati.
- 4.2.9 Prema ESAP-u iz svibnja 2025., koji je priložen ugovoru o financiranju, nositelj projekta dužan je (i) doraditi i provesti SEP; (ii) uspostaviti žalbeni mehanizam za OPP-ove; (iii) provesti daljnje javno savjetovanje o projektu, njegovim utjecajima i mjerama uvedenima za njihovo rješavanje; te (iv) staviti na uvid odgovarajuće dokumente o okolišnim i društvenim pitanjima³⁰⁵.

Odgovornosti EIB-a

- 4.2.10 Kao prvo, EIB je ispitao mjerodavne podatke koje mu je dostavio nositelj projekta te je zatražio dodatne podatke. Primjerice, zatražio je i dobio podatke o predviđenom uključivanju dionika. Tako je ustanovio da je izrađen SEP te da će ga se morati doraditi kako bi ga se uskladilo sa standardima EIB-a³⁰⁶.
- 4.2.11 Kao drugo, EIB je ispitao okolnosti u predmetnoj zemlji. Primjerice, razmotrio je podatke o regulatornim zahtjevima u vezi s uključivanjem dionika u FBiH³⁰⁷. Isto tako, upoznat je s određenim domaćim postupcima uključivanja dionika (primjerice, s time da postupak odlučivanja o potrebi provođenja PUO-a obuhvaća javno savjetovanje u trajanju od 30 dana) (vidjeti točku 4.2.2.).
- 4.2.12 Kao treće, EIB je ispitao ostale dostupne podatke. Primjerice, upoznat je s time da je u sklopu postupka izdavanja urbanističke suglasnosti podnositeljica zahtjeva (i) izvršila uvid u mjerodavnu dokumentaciju (poput idejnog projekta); (ii) dostavila svoje primjedbe (koje je,

²⁹⁸ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024. – Protiv ove presude žalba se ne može izjaviti. Protiv nje se može pokrenuti jedino postupak izvanrednog preispitivanja.

²⁹⁹ Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp.

³⁰⁰ Prema podacima koje je dostavio nositelj projekta, dana 16. listopada 2023. od 15:00 do 17:00 sati u prostorijama osnovne škole u Rakitnom. Javnost je s održavanjem javne rasprave upoznata putem (i) obavijesti na mrežnim stranicama nositelja projekta; (ii) obavijesti na mrežnim stranicama Općine Posušje; (iii) oglasne ploče Općine Posušje; (iv) oglasne ploče osnovne škole u Rakitnom; (v) oglasne ploče Mjesne zajednice Sutina; (vi) Ambulante obiteljske medicine u Rakitnom; (vii) stomatološke ordinacije u Rakitnom; i (viii) dnevnih novina (Večernjeg lista BiH).

³⁰¹ Među ostalim dokumentima bili su: (i) PUOD; (ii) PKD; (iii) PUB; i (iv) Plan izuzimanja i naknade zemljišta.

³⁰² Poglavlje 2. nacrta SEP-a iz veljače 2024.

³⁰³ Poglavlja 1., 4.8., 5., 6. i 7. nacrta SEP-a iz veljače 2024.

³⁰⁴ Poglavlje 6. nacrta SEP-a iz veljače 2024. i odjeljak 2.1. ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁰⁵ Zahtjev 2.1 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁰⁶ EIB je uočio sljedeće nedostatke: (i) izrada SEP-a; (ii) vođenje evidencije o odnosima s javnošću, datumima objave odluka i zapisnicama s javnih rasprava; te (iii) uspostava žalbenog mehanizma (poglavlje 3. nacrta SEP-a iz veljače 2024.).

³⁰⁷ Poglavlje 3. nacrta SEP-a iz veljače 2024.

međutim, mjerodavno tijelo odbacilo); i (iii) pokrenula sudski postupak. Nakon što je saznao za presudu drugostupanjskog suda kojom se poništava urbanistička suglasnost (vidjeti tekstni okvir 2.), EIB se sastao s nositeljem projekta kako bi stekao jasniji uvid u sporna pitanja. Tako je obaviješten da je izdana nova urbanistička suglasnost. Nadalje, nakon što je saznao za presudu drugostupanjskog suda kojom se poništava presuda prvostupanjskog suda u vezi s rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. (vidjeti točku 4.1.4.), EIB se u vezi s time obratio nositelju projekta. EIB je upoznat i sa sadržajem razgovora vođenih tijekom javne rasprave održane u listopadu 2023. Očitovao se o nacrtu SEP-a iz veljače 2024. te o nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023. u dijelu u gdje se govori o uključivanju dionika.

4.2.13 K tome, EIB je o ishodima obavljenih procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025. dogovorenom s nositeljem projekta, kojim se primjerice nalaže:

- KPP-u da obavi kritički pregled i analizu nedostataka SEP-a radi utvrđivanja svih manjkavosti u odnosu na standarde EIB-a i njihova otklanjanja³⁰⁸; i
- nositelju projekta da doradi SEP kako bi se u obzir uzeli rezultati svih daljnjih studija odnosno svi daljnji zahtjevi te kako bi se osigurala usklađenost sa svim dozvolama i suglasnostima³⁰⁹.

4.2.14 Naposljetku, EIB je utvrdio određene obveze koje se moraju preuzeti i preduvjete koji se moraju ispuniti za financiranje projekta njegovim sredstvima³¹⁰, čime se od nositelja projekta zahtijeva daljnje unaprjeđenje izvedbe projekta. Primjerice:

- nositelj projekta dužan je dostaviti dorađeni SEP, uključujući uspostavu žalbenog mehanizma na razini čitavog projekta prije prve isplate sredstava zajma; i
- moraju se predložiti zadovoljavajući dokazi o provedbi mjera ublažavanja i praćenja utjecaja koje su predviđene SEP-om, uključujući žalbeni mehanizam projekta³¹¹.

4.2.15 Nakon sklapanja ugovora o financiranju, EIB prati usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju, uključujući ispunjavanje postavljenih preduvjeta. Primjerice, EIB prati razvoj događaja u vezi s relevantnim sudskim postupcima koji se vode pred domaćim sudovima (vidjeti točku 4.2.12.). Nadalje, prema ugovoru o financiranju nositelj projekta dužan je pribaviti i održavati valjanost svih potrebnih okolišnih odobrenja (poput rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a) te ih se pridržavati. Nositelj projekta dužan je obavijestiti EIB o svakom privremenom oduzimanju, ukidanju ili bitnoj izmjeni bilo kakvog okolišnog odobrenja (poput rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a), kao i o svim sudskim postupcima koji se vode u vezi s projektom (vidjeti točku 4.1.4.).

4.3 Pritužbeni navod C – Klimatske promjene

Usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju

4.3.1 Projekt će pridonijeti nastojanjima BiH da ostvari svoje klimatske ciljeve. Vjetoenergetskom kapacitetu od 136 MW koliko je već dosad instalirano u BiH projekt će pridodati još 132 MW (vidjeti točku 3.2.10.), čime će zemlju približiti ostvarenju cilja od 600 MW do 2030. godine (vidjeti točku 3.2.10.).

³⁰⁸ Zahtjev 1.3 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁰⁹ Zahtjev 1.1 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³¹⁰ Za više informacija o okolišnim i društvenim preduvjetima za financiranje projekta vidjeti ESDS.

³¹¹ ESDS.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

- 4.3.2 Projekt će imati stanovitog utjecaja na klimu. U prethodnom PUO-u iz lipnja 2023. kao najveći klimatski utjecaji projekta prepoznati su (i) sječa šume; i (ii) izgradnja i postavljanje vjetroturbina³¹². Isto tako, u rasklopnim uređajima predviđenima za potrebe projekta mogao bi se koristiti SF₆, jedan od najmoćnijih stakleničkih plinova³¹³. Do ispuštanja SF₆ u atmosferu dolazi uslijed propuštanja na opremi³¹⁴. Procjenjuje se da je u razdoblju od 2013. do 2019. zbog propuštanja na 100 000 vjetroturbina u Europi ispušteno 900 kg SF₆, što predstavlja oko 0,001 % ukupnih emisija koje se svake godine izbjegnu zahvaljujući vjetroenergiji³¹⁵.
- 4.3.3 Ukupno gledano, procjena je da će se relativne emisije CO₂ zahvaljujući projektu smanjivati za 368 kilotona godišnje, što je istovjetno količini CO₂ koju svake godine upije 16,7 milijuna stabala. Kako se napominje u prethodnom PUO-u iz lipnja 2023., projekt predstavlja mjeru ublažavanja klimatskih promjena kojom će se povećati proizvodnja energije iz obnovljivih izvora i smanjiti proizvodnja u termoelektranama na ugljen³¹⁶.

Odgovornosti EIB-a

- 4.3.4 Kao prvo, EIB je ispitao mjerodavne podatke koje mu je dostavio nositelj projekta te je zatražio dodatne podatke, pa tako i one o utjecaju projekta na ostvarenje klimatskih ciljeva.
- 4.3.5 Kao drugo, EIB je ispitao okolnosti u predmetnoj zemlji. Tako je ispitao usklađenost projekta s nacrtom Energetskog i klimatskog plana BiH te zelenim programom EU-a za zapadni Balkan.
- 4.3.6 K tome, EIB je procijenio utjecaj projekta na klimu. Prema njegovoj procjeni, relativne emisije CO₂ će se zahvaljujući projektu smanjivati za 368 kilotona godišnje³¹⁷ (vidjeti točku 4.3.3.). Shodno tome, EIB je ocijenio da je projekt u potpunosti usklađen s Pariškim sporazumom, kako se nalaže njegovim Planom djelovanja klimatske banke³¹⁸.
- 4.3.7 Naposljetku, EIB je o ishodima procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025. dogovorenom s nositeljem projekta, kojim se od nositelja projekta primjerice zahtijeva da, bude li se u rasklopnim uređajima vjetroturbina koristio SF₆, izradi i provede plan upravljanja tim plinom kako bi se njegovo ispuštanje u atmosferu svelo na najmanju mjeru te da o tome izvješćuje EIB³¹⁹. Taj plan trebao bi biti u suglasju s dobrom međunarodnom industrijskom praksom, uz vođenje računa o Uredbi o F-plinovima (Uredba (EU) 2024/573) (vidjeti točku 3.2.11.)³²⁰.

4.4 Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje

Usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju

- 4.4.1 Nekretnina A izvlaštena je za potrebe izgradnje vjetroturbina, transformatorske stanice, priključka na elektroenergetsku mrežu i pristupnih cesta. Nekretnina A tek je jedna od nekretnina koje treba izvlástiti za potrebe projekta. Rečena nekretnina A ne obuhvaća nikakve kuće, već se sastoji od pašnjaka, livada, šuma i oranica/njiva. To je u skladu s ciljem projekta, koji je osmišljen tako da prisilno preseljenje svede na najmanju mjeru³²¹. Primjerice, za potrebe projekta trajno će biti zauzeto tek 4,1 % površine koncesije³²², dok će se za pristupne ceste

³¹² Str. 68–72 prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

³¹³ Tijekom stogodišnjeg razdoblja SF₆ je 23 500 puta djelotvorniji u zadržavanju infracrvenog zračenja nego što je to istovjetna količina ugljikova dioksida (CO₂) (vidjeti [ovdje](#); pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³¹⁴ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³¹⁵ Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³¹⁶ Str. 45. prethodnog PUO-a iz lipnja 2023.

³¹⁷ ESDS.

³¹⁸ ESDS.

³¹⁹ Zahtjev 3.3 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³²⁰ Zahtjev 3.3 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³²¹ Potpoglavlje 3.2. nacrta LACP-a iz veljače 2024.

³²² 58,2 ha od 1 420,7 ha – ovisno o glavnom projektu (točka 2. podtočka c) Rješenja br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

prvenstveno koristiti golo stjenovito tlo nepogodno za poljoprivrednu proizvodnju i ispašu stoke³²³.

4.4.2 Za nekretninu A u tijeku je postupak izvlaštenja u osam faza u skladu sa zakonodavstvom FBiH:

- U lipnju 2023. nositelj projekta podnio je prijedlog za utvrđivanje javnog interesa za projekt, zajedno s elaboratom izvlaštenja.
- U lipnju 2023. Općina Posušje utvrdila je da je projekt od javnog interesa, pri čemu je navela i nekretninu A³²⁴. Nema nikakvih dokaza o tome da je protiv te odluke izjavljena žalba.
- U kolovozu 2023. nositelj projekta objavio je javni poziv vlasnicima nekretnine A radi pronalaženja sporazumnog rješenja za izvlaštenje njihove nekretnine³²⁵.
- U rujnu 2023., budući da se (prema nositelju projekta) nitko nije odazvao na poziv na zaključivanje takvog sporazuma, nositelj projekta podnio je Općini Posušje prijedlog za izvlaštenje³²⁶.
- Općina Posušje³²⁷ o tome je obavijestila OPP-ove te saslušala nositelja projekta i OPP-ove u vezi s izvlaštenjem.
- Općina Posušje donijela je rješenja o izvlaštenju. Određeni OPP-ovi s pravom vlasništva na nekretnini A izjavili su žalbu protiv tog rješenja, a sudski postupci su u tijeku.
- Za određene OPP-ove s pravom vlasništva na nekretnini A rješenje o izvlaštenju postalo je pravomoćno te je održana usmena rasprava o određivanju iznosa naknade. Iznos naknade određen je na temelju procjena sudskih vještaka (zemljište i suhozidi³²⁸) te Porezne uprave.
- Određeni OPP-ovi s pravom vlasništva na nekretnini A nisu se složili s ponuđenom naknadom i njihov je predmet upućen sudu. Ti sudski postupci još uvijek su u tijeku.

U sklopu postupka nadležna tijela obilaze lokaciju i odgovarajućim oznakama obilježavaju zemljište predviđeno za izvlaštenje.

4.4.3 Nekretnina B nije izvlaštena jer nije potrebna za provedbu projekta. Nekretnina B obuhvaća i određene samostojeće kuće. Međutim, modeliranje izvršeno radi procjene utjecaja projekta u pogledu buke i treperenja sjene u odnosu na te kuće ne ukazuje na povredu standarda koji se na njega primjenjuju (vidjeti točku 3.2.14.). Ostatak nekretnine B čine pašnjaci, livade, šume i oranice/njive.

4.4.4 Osim sudskog postupka koji je u tijeku (vidjeti točku 4.2.2. alineju 8.), pitanja koja je brinu u vezi s izvlaštenjem njezine nekretnine podnositeljica pritužbe iznijela je u prosincu 2023. i u sklopu postupka izdavanja urbanističke suglasnosti³²⁹. Nakon toga podnositeljica pritužbe pokrenula je sudski postupak protiv urbanističke suglasnosti izdane u siječnju 2024. (vidjeti točku 4.2.5.),

³²³ Potpoglavlje 3.2. nacrtu LACP-a iz veljače 2024.

³²⁴ Odluka o utvrđivanju javnog interesa za izgradnju Vjetroelektrane Poklečani br. 01-31-144/23 od 27. srpnja 2023., dostupna [ovdje](#) na hrvatskom (pristupljeno 20. siječnja 2025.). Napominjemo da je ta odluka u rujnu 2024. izmijenjena i dopunjena Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju javnog interesa za izgradnju Vjetroelektrane Poklečani br. 01-31-178/24, dostupnom [ovdje](#) na hrvatskom (pristupljeno 14. srpanj 2025.). Izmijenjenom i dopunjenom odlukom u postupak izvlaštenja uključene su dodatne katastarske čestice. Prema nositelju projekta to je učinjeno radi proširenja pristupnih cesta i vjetroturbina. U izmijenjenoj i dopunjenoj odluci ne spominju se ni nekretnina A ni nekretnina B.

³²⁵ Taj poziv objavljen je na mrežnoj stranici nositelja projekta i u dnevним novinama dana 28. kolovoza 2023., a dostupan je [ovdje](#) na hrvatskom (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

³²⁶ Dopis br. I-5683/2023 upućen Općini Posušje.

³²⁷ Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove, katastar, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Općine Posušje.

³²⁸ Tijekom postupka izvlaštenja nije utvrđeno postojanje nikakvih drugih građevina osim suhozida (potpoglavlje 8.2. nacrtu LACP-a).

³²⁹ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024.

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

ali sud je njezine navode odbacio u listopadu 2024.³³⁰. U drugostupanjskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe sud se nije bavio tim pitanjem³³¹. Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

4.4.5 Postupak izvlaštenja prema propisima FBiH tijesno je povezan s postupkom izuzimanja zemljišta prema standardima EIB-a, koji je također u tijeku:

- Nositelj projekta proveo je popis stanovništva kako bi utvrdio OPP-ove te sastavio popis gubitaka kao sastavni dio elaborata izvlaštenja za potrebe projekta³³² (vidjeti točku 4.4.2. alineju 1.).
- Nositelj projekta upravo radi na izradi plana izuzimanja i naknade zemljišta (LACP-a)³³³.
- Kako je postupak izuzimanja zemljišta već u tijeku, nacrt LACP-a iz veljače 2024. sadrži analizu razlika između domaćeg zakonodavstva i EIB-ovog standarda 6., kao i mjere za prevladavanje svih uočenih razlika³³⁴.
- Nositelj projekta održao je raspravu s OPP-ovima (vidjeti točku 4.2.6.). Nakon što ga se dovrši LACP bi trebao biti stavljen na uvid OPP-ovima³³⁵.
- OPP-ovi bi za svaku izvlaštenu nekretninu trebali dobiti naknadu (u naravi ili novcu) određenu prema zamjenskoj vrijednosti (koju procjenjuju službeni sudski vještaci)³³⁶.
- Uz pravo na žalbu predviđeno normama FBiH (vidjeti točku 4.4.2. alineju 8.), na razini projekta uspostaviti će se žalbeni mehanizam radi zaprimanja i rješavanja prigovora na naknadu³³⁷.

4.4.6 LACP iz veljače 2024.³³⁸ sadrži pregled (i) postupka izvlaštenja³³⁹; (ii) razlika između domaćih normi i EIB-ovog standarda 6. te načina prevladavanja tih razlika³⁴⁰. U nacrtu LACP-a iz veljače 2024. sadržan je pregled mogućeg utjecaja izuzimanja zemljišta za potrebe projekta na vlasnike nekretnina i poslovnih subjekata te se zaključuje da se ne očekuje kako će provedba projekta dovesti do prisilnog fizičkog ili ekonomskog raseljavanja³⁴¹. Nacrtom LACP-a iz veljače 2024. obuhvaćena je i uspostava žalbenog mehanizma na razini projekta³⁴². Nakon što ga se dovrši LACP će biti: (i) stavljen na uvid javnosti; (ii) predstavljen na javnoj raspravi; (iii) možebitno usklađen ovisno o pristiglim primjedbama³⁴³; a (iv) nositelj projekta bit će ga se dužan pridržavati.

Odgovornosti EIB-a

4.4.7 Kao prvo, EIB je ispitao mjerodavne podatke koje mu je dostavio nositelj projekta te je zatražio dodatne podatke. Tako je ponajprije ustanovio da je LACP izrađen te da će ga se morati doraditi kako bi ga se uskladilo sa standardima EIB-a³⁴⁴.

4.4.8 Kao drugo, EIB je ispitao okolnosti u predmetnoj zemlji. Razmotrio je postupak izvlaštenja koji je u tijeku prema propisima FBiH³⁴⁵ te ustanovio (i) da su nadležna domaća tijela utvrdila da je

³³⁰ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024.

³³¹ Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 09 0 U 046147 24 Uvp.

³³² U elaboratu izvlaštenja navode se pogođeni vlasnici i nekretnine, procjena njihove vrijednosti te drugi s time povezani podaci (odjeljak 4.2.4. nacrta LACP-a iz veljače 2024.).

³³³ LACP izrađen za potrebe ovog projekta istovrijedan je RAP-u propisanom standardima EIB-a. U doradi i provedbi LACP-a nositelju projekta pomaže KPP.

³³⁴ Odjeljak 4.2.42. nacrta LACP-a iz veljače 2024.

³³⁵ Poglavlje 12. nacrta LACP-a iz veljače 2024.

³³⁶ Poglavlje 7. i potpoglavlje 8.1. nacrta LACP iz veljače 2024.

³³⁷ Potpoglavlje 4.2.4. i poglavlje 4.2. nacrta LACP iz veljače 2024.

³³⁸ U doradi i provedbi LACP-a nositelju projekta pomaže konzultant za provedbu projekta.

³³⁹ Potpoglavlje 4.2. nacrta LACP-a iz veljače 2024.

³⁴⁰ Odjeljak 4.2.4. nacrta LACP-a iz veljače 2024.

³⁴¹ Potpoglavlje 5.2. nacrta LACP-a iz veljače 2024.

³⁴² ESDS.

³⁴³ Poglavlje 6. nacrta SEP-a iz veljače 2024. i odjeljak 2.1. ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁴⁴ ESDS.

³⁴⁵ ESDS.

projekt od javnog interesa; (ii) da se nositelj projekta obratio OPP-ovima radi zaključivanja sporazuma u vezi s njihovim nekretninama koje su podlijegale izvlaštenju; i (iii) da OPP-ovi imaju priliku ishoditi izmjenu cijene u žalbenom postupku³⁴⁶. EIB je nositelju projekta naložio izradu LARP-a u kojem će se potanko iznijeti razlike između domaćih normi i EIB-ovog standarda 6., kao i načini za prevladavanje tih razlika, ako ih uopće bude (vidjeti točku 4.4.6.).

4.4.9 Kao treće, EIB je ispitao ostale dostupne podatke. EIB se očitovao na nacrt LACP-a i izvršio uvid u bazu podataka o izuzimanju zemljišta, koja sadrži detaljne podatke o svakoj zemljišnoj čestici (poput njezinih vlasnika, faze postupka izvlaštenja, iznosa naknade itd.) te služi za potrebe provedbe LACP-a.

4.4.10 Kao četvrto, EIB je obavio vlastiti postupak procjene. Ustanovio je da će nekretnina A biti izvlaštena.

4.4.11 Kao peto, EIB je o ishodima obavljenih procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025., kojim se primjerice nalaže:

- KPP-u da obavi kritički pregled i analizu nedostataka LACP-a radi utvrđivanja svih manjkavosti u odnosu na standarde EIB-a i njihova otklanjanja³⁴⁷; i
- nositelju projekta (i) da doradi LACP kako bi se u obzir uzeli rezultati svih daljnjih studija odnosno svi daljnji zahtjevi i kako bi se osigurala usklađenost sa svim dozvolama i suglasnostima³⁴⁸ te da taj LACP i provede; i (ii) da izvješćuje EIB o aktivnostima izuzimanja zemljišta, uključujući uložene žalbe³⁴⁹.

4.4.12 Kao šesto, jedan od preduvjeta za financiranje sredstvima EIB-a obveza je koju nositelj projekta preuzima u pogledu vođenja brige o tome da se izuzimanje zemljišta za potrebe projekta provodi u skladu sa zahtjevima iz EIB-ovih standarda, kao i dokumentiranja i izvješćivanja o postupku izuzimanja zemljišta prema EIB-ovim standardima, što uključuje i doradu LACP-a prije početka izgradnje projekta³⁵⁰. Nadalje, EIB je isplatu svih tranši zajma uvjetovao dobivanjem potvrde KPP-a o tome da su dogovoreni i propisno zaključeni svi sporazumi o stjecanju potrebnih prava na zemljištu u području projekta.

4.4.13 Nakon sklapanja ugovora o financiranju, EIB prati usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju, uključujući ispunjavanje postavljenih preduvjeta. Prema nacrtu LACP-a iz veljače 2024. nositelj projekta dužan je pratiti izuzimanje zemljišta i o tome izvješćivati³⁵¹.

4.5 Pritužbeni navod E – Kulturna baština

Usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju

4.5.1 Projekt se provodi na području na kojem se nalaze samostojeća kuća, zdenac i suhozidi podnositeljice pritužbe³⁵². Suhozidi su najvjerojatnije podignuti tehnikom suhozidne gradnje, koja je svojstvena tom području.

---

³⁴⁶ ESDS.

³⁴⁷ Zahtjev 1.3 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁴⁸ Zahtjev 1.1 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁴⁹ Odjeljak 6.1. ESAP-a iz svibnja 2025.

³⁵⁰ ESDS.

³⁵¹ Poglavlje 11. nacrtu LACP-a iz veljače 2024.

³⁵² Vidjeti [ovdje](#) (pristupljeno 20. siječnja 2025.).

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

- 4.5.2 U prethodnom PUO-u³⁵³ i nacrtu PUOD-a³⁵⁴ navodi se da projekt ne bi trebao utjecati na kulturnu baštinu. Nadležno tijelo, tj. Zavod za zaštitu spomenika FBiH, navelo je da projekt neće utjecati ni na jedno evidentirano i zaštićeno dobro kulturno-povijesne baštine³⁵⁵.
- 4.5.3 Podnositeljica pritužbe pokrenula je sudski postupak protiv urbanističke suglasnosti iz siječnja 2024., pozivajući se na negativan utjecaj projekta na kulturnu baštinu. U listopadu 2024. sud je te navode odbacio uz obrazloženje da podnositeljica pritužbe nije ničime dokazala da su kuća, zdenac i suhozidi dio (ili bi se trebali smatrati dijelom) kulturne baštine (vidjeti točku 4.2.5.)³⁵⁶. U drugostupanjskom sudskom postupku koji je pokrenula podnositeljica pritužbe sud je odbacio njezine tvrdnje da će projekt negativno utjecati na kulturnu baštinu³⁵⁷. Za više informacija o presudi drugostupanjskog suda vidjeti tekstni okvir 2.

Odgovornosti EIB-a

- 4.5.4 EIB je primio na znanje analizu razlika između zakonodavstva FBiH i standarda EIB-a iz 2022., gdje se utvrđuje da nema razlika između zakonskih propisa FBiH i EIB-ova standarda 10. te da je zakonodavstvom FBiH predviđen sustav zaštite lokaliteta kulturne baštine koji je u skladu sa standardima EIB-a.
- 4.5.5 K tome, EIB je ustanovio da projekt neće utjecati na kulturnu baštinu³⁵⁸. EIB je razmotrio stručno mišljenje Zavoda za zaštitu spomenika FBiH (točka 4.5.2.)³⁵⁹.
- 4.5.6 Naposlijetku, ESAP iz svibnja 2025., dogovoren između EIB-a i nositelja projekta, sadrži zahtjev prema kojem se bez odgovarajućih mjera očuvanja ne smije ukloniti ni izgubiti nijedno dobro kulturne baštine³⁶⁰.

5 ZAKLJUČCI

- 5.1.1 Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa **standardima koji se na njega primjenjuju**, uz jednu možebitnu iznimku. Naime, nadležno tijelo nije objavilo rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. (točka 4.2.2.). Objava konačnog rješenja propisana je Direktivom o PUO-u, koje se izravno primjenjuje na ovaj projekt (točke 3.2.4., 3.2.7. i 3.2.8.). To se u praksi nije odrazilo na pristup pravosuđu jer jedna lokalna nevladina organizacija upravo ostvaruje pravo da pred sudom ospori rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023.(točka 4.2.3.).
- 5.1.2 Što se tiče drugih pitanja, projekt je u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju. Kako je propisano (vidjeti točke 3.2.4. i 3.2.5.), na razini FBiH dovršena je procjena utjecaja projekta na okoliš. Kako se navodi u prethodnoj točki, u tijeku je sudski postupak u vezi s time povezanim rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. (točka 4.1.4.). Bilo u dogovoru između EIB-a i nositelja projekta ili prema nalogu EIB-a u skladu s njegovim standardima, trenutačno se kraju privode dodatne procjene kojima se dorađuje procjena provedena na razini FBiH (vidjeti primjerice točke 4.1.35. i 4.1.40.). U vezi s time, a kako je propisano (vidjeti točke 3.2.4. i 3.2.5.), utvrđene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Te mjere predviđene su raznim dokumentima

³⁵³ Točka C1.5. zahtjeva za prethodni PUO iz lipnja 2023.

³⁵⁴ Točka 5.3.4. nacrtu PUOD-a iz kolovoza 2023.

³⁵⁵ Obrazloženje rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

³⁵⁶ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu br. 09 0 U 046147 24 U od 2. listopada 2024.

³⁵⁷ Str. 8 i 9 Presude Vrhovnog suda FBiH.

³⁵⁸ ESDS.

³⁵⁹ Obrazloženje rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (br. UPI 05/1-02-19-4-81/23 od 31. kolovoza 2023.).

³⁶⁰ Zahtjev 10.2 iz ESAP-a iz svibnja 2025.

poput rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. te ESAP-a iz svibnja 2025. (vidjeti točku 4.1.3.). Za više informacija vidjeti Prilog 1.

- 5.1.3 Dodatni dokumenti o okolišnim i društvenim pitanjima čiju je izradu EIB nositelju projekta naložio ili ih je s njime dogovorio kako bi se osigurala usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju, kao što su PUOD, PKS, PUB, SEP i LACP, bit će, nakon što ih se dovrši: (i) stavljeni na uvid javnosti; (ii) predstavljeni na javnoj raspravi; i (iii) možebitno usklađeni ovisno o pristiglim primjedbama (točke 4.1.2., 4.1.36., 4.2.8. i 4.4.6.).
- 5.1.4 Ako neki pripadnik javnosti smatra da se projektom krši bilo kakav standard koji se na primjenjuje na projekt, može podnijeti žalbu nositelju projekta, koji ju je dužan ocijeniti te, prema potrebi, ispraviti situaciju te o tome izvijestiti EIB. (vidjeti točku 4.1.7.) Žalbe se mogu podnositi u vezi s raznim aspektima projekta, pa tako i pitanjima izuzimanja zemljišta (vidjeti točke 4.4.5. i 4.4.6.). Pripadnici javnosti mogu podnositi pritužbe i EIB-CM-u.
- 5.1.5 Ispitani dokazi pokazuju da je **EIB** ispunio svoje **odgovornosti** kako je to propisano (vidjeti poglavlje 3.3.). Premda EIB za potrebe ovog projekta nije izvršio kategorizaciju rizika, što je u suprotnosti sa zahtjevima (vidjeti točku 3.3.2. podtočku 4.), ispitani dokazi ne ukazuju na to da bi to bitno utjecalo na njegovu procjenu predmetnog projekta (vidjeti točku 4.1.50.) EIB je nositelju projekta ili naložio ili se s njime dogovorio o tome da se provedu dodatne procjene utjecaja projekta na okoliš te se o tim procjenama i očitovao (vidjeti točke 4.1.47. i 4.1.49.). EIB je o ishodima tih procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025. (vidjeti točku 4.1.52.), kojim se utvrđuju zahtjevi još stroži od onih postavljenih na razini FBiH. EIB od nositelja projekta očekuje da će se pobrinuti za propisno uključivanje dionika u vezi s PUOD-om, PKS-om, PUB-om, SEP-om i LACP-om.
- 5.1.6 EIB-CM smatra da izrada ESAP-a za potrebe projekta (kao dokumenta dogovorenog između EIB-a i nositelja projekta) i njegovo prilaganje ugovoru o financiranju sredstvima EIB-a predstavlja dobru praksu te potiče EIB na izradu ESAP-a i za potrebe budućih projekata, kad god se to bude smatralo potrebnim, a poglavito za projekte iz rizičnijih kategorija. ESAP-om se utvrđuje popis konkretnih radnji koje je nositelj projekta dužan provesti u odnosu na mjerodavne standarde EIB-a i o kojima je dužan izvijestiti EIB. Koristi se kao podloga za osiguravanje usklađenosti projekta s domaćim zakonodavstvom, standardima EIB-a i dobrom međunarodnom praksom. Nositelju projekta služi i kao smjerokaz za radnje potrebne kako bi se osigurala usklađenost projekta s mjerodavnim standardima EIB-a. Za više informacija vidjeti Prilog 1.

6 ISHODI

Tablica 2. – Sažetak pritužbenih navoda

Pritužbeni navod	Ishod	Prijedlozi za poboljšanje
<p>Pritužbeni navod A – Procjene</p> <p>EIB-ov standard 1. o okolišnim i društvenim utjecajima i rizicima</p> <p>EIB-ov standard 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja</p> <p>EIB-ov standard 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima</p>	Nema osnova	Nema ih

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

Pritužbeni navod	Ishod	Prijedlozi za poboljšanje
<p>Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika</p> <p>EIB-ov standard 2. o uključivanju dionika</p>		<p>EIB-CM predlaže EIB-ovim službama da nositelja projekta podsjetite na obvezu objavljivanja rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a u skladu s Direktivom o PUO-u. (Po tom bi prijedlogu trebalo postupiti u roku od dva mjeseca od datuma izvješća o zaključcima.)</p>
<p>Pritužbeni navod C – Klimatske promjene</p> <p>EIB-ov standard 5. o klimatskim promjenama</p>		<p>Nema ih</p>
<p>Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje</p> <p>EIB-ov standard 6. o prisilnom preseljenju</p>		<p>Nema ih</p>
<p>Pritužbeni navod E – Kulturna baština</p> <p>EIB-ov Standard 10. o kulturnoj baštini</p>		<p>Nema ih</p>

PRILOG 1 – SAŽETAK ZAKLJUČAKA I ISHODA

Pritužbeni navod	Zaključci (Standardi koji se primjenjuju na projekt)	Projekt je u skladu sa standardima	Zaključci (Odgovornosti EIB-a)	Ishodi
<p>Pritužbeni navod A – Procjene</p> <p>EIB-ov standard 1. o okolišnim društvenim utjecajima i rizicima</p> <p>EIB-ov standard 3. o učinkovitosti iskorištavanja resursa i sprječavanju onečišćenja</p> <p>EIB-ov standard 4. o biološkoj raznolikosti i ekosustavima</p>	<p>Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju.</p> <p>Kako je propisano (vidjeti točke 3.2.4. i 3.2.5.), procjene utjecaja projekta na okoliš provedene su i još uvijek se provode. Na razini FBiH procjena je dovršena. U tijeku je sudski postupak u vezi s time povezanim rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. (točka 4.1.4.). Bilo u dogovoru između EIB-a i nositelja projekta ili prema nalogu EIB-a u skladu s njegovim standardima, dodatne procjene upravo se privode kraju (vidjeti točku 4.1.2.) Tim procjenama obuhvaćena su sva bitna pitanja koja je istaknula podnositeljica pritužbe (za pritužbeni navod A vidjeti tablicu 1.), kao što su buka, treperenje sjene, biljni i životinjski svijet te zaštićena područja (vidjeti točke 4.1.9., 4.1.14., 4.1.19., 4.1.25., 4.1.29., 4.1.32., 4.1.35., 4.1.40., 4.1.41. i 4.1.44.).</p> <p>K tome, a kako je propisano (vidjeti točke 3.2.4. i 3.2.5.), uvedene su posebne mjere ne bi li se spriječila povreda standarda koji se primjenjuju na projekt. Te mjere predviđene su raznim dokumentima poput rješenja o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. te ESAP-a iz svibnja 2025., priloženog ugovoru o financiranju sredstvima EIB-a (vidjeti točku 4.1.3.). Mjerama su obuhvaćena sva bitna pitanja koja je istaknula podnositeljica pritužbe (za pritužbeni navod A vidjeti tablicu 1.), kao što su buka, treperenje sjene, biljni i životinjski svijet te zaštićena područja (vidjeti točke 4.1.10., 4.1.15.,</p>	<p>Da</p>	<p>Ispitani dokazi pokazuju da je EIB ispunio svoje odgovornosti kako je to propisano (vidjeti poglavlje 3.3.).</p> <p>Kao prvo, EIB je ispitao mjerodavne podatke koje mu je dostavio nositelj projekta te je zatražio dodatne podatke. Primjerice:</p> <ul style="list-style-type: none"> U odnosu na pritužbeni navod A, EIB je ispitao mjerodavne podatke poput PUO-a provedenog na razini FBiH (vidjeti točku 4.1.47.), s nositeljem projekta dogovorio je izradu PUOD-a te mu je naložio dodatne procjene kao što su nacrti PKS-a i PUB-a (vidjeti točku 4.1.49.). U odnosu na pritužbeni navod B, EIB je ustanovio da je SEP izrađen 2014. godine, ali da će ga se morati doraditi kako bi ga se uskladilo sa standardima EIB-a (vidjeti točku 4.2.10.). U odnosu na pritužbeni navod C, EIB je zatražio podatke o utjecaju projekta na ostvarenje klimatskih ciljeva (vidjeti točku 4.3.4.). U odnosu na pritužbeni navod D, EIB je ustanovio da je LACP izrađen 2014. godine, ali da će ga se morati doraditi kako bi ga se uskladilo sa standardima EIB-a (vidjeti točku 4.4.7.). <p>Kao drugo, EIB je ispitao okolnosti u predmetnoj zemlji. Primjerice:</p> <ul style="list-style-type: none"> U odnosu na pritužbeni navod A, nacrt PUOD-a iz kolovoza 2023., dogovoren između EIB-a i nositelja projekta, sadrži analizu razlika između zakonodavstva FBiH i propisa EU-a na kojima se temelje standardi EIB-a (vidjeti točku 4.1.18.). U odnosu na pritužbeni navod B, EIB je razmotrio podatke o regulatornim zahtjevima u vezi s uključivanjem dionika u FBiH (vidjeti točku 4.2.11.). U odnosu na pritužbeni navod C, EIB je ispitao usklađenost projekta s nacrtom Energetskog i klimatskog plana BiH te zelenim programom EU-a za zapadni Balkan (vidjeti točku 4.3.5.). 	<p>Nema osnova</p>

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

	<p>4.1.20., 4.1.26., 4.1.30., 4.1.33., 4.1.36., 4.1.42. i 4.1.45.).</p> <p>Domaći sudovi imali su priliku zauzeti stajalište o usklađenosti projekta s domaćim normama, a u vezi s time u tijeku je i sudski postupak (vidjeti tekstni okvir 2. i točke 4.1.4., 4.1.11., 4.1.16., 4.1.21. i 4.1.37.).</p> <p>Javnost je upoznata sa svim bitnim informacijama (vidjeti točke 4.1.6., 4.1.12., 4.1.17., 4.1.22. i 4.1.38.).</p> <p>Naposljetku, ako neki pripadnik javnosti smatra da se projektom krši bilo koji standard koji se primjenjuje na projekt, može podnijeti žalbu nositelju projekta. Nositelj projekta dužan je tu situaciju procijeniti i, prema potrebi, ispraviti te o tome izvijestiti EIB (vidjeti točku 4.1.7.).</p>		<ul style="list-style-type: none"> • U odnosu na pritužbeni navod D, EIB je razmotrio postupak izvlaštenja koji je u tijeku prema propisima FBiH (vidjeti točku 4.4.8.). • U odnosu na pritužbeni navod E, EIB je primio na znanje analizu kojom se utvrđuje da između EIB-ova standarda 10. i zakonodavstva FBiH nema nikakvih razlika (vidjeti točku 4.5.4.). <p>Kao treće, EIB je ispitao ostale dostupne podatke. Primjerice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • U odnosu na pritužbeni navod A, EIB je s nositeljem projekta dogovorio izradu PUOD-a te mu je naložio dodatne procjene kao što su nacrti PKS-a i PUB-a, o kojima se i očitovao (vidjeti točku 4.1.49.). • U odnosu na pritužbeni navod B, EIB je zatražio izradu dorađenog SEP-a, o kojem se i očitovao (vidjeti točku 4.2.12.). • U odnosu na pritužbeni navod D, EIB je zatražio izradu dorađenog LACP-a, o kojem se i očitovao (vidjeti točku 4.4.9.). 	
<p>Pritužbeni navod B – Uključivanje dionika</p> <p>EIB-ov standard 2. o uključivanju dionika</p>	<p>Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju, uz jedan manji nedostatak.</p> <p>Naime, nadležno tijelo nije objavilo rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a iz kolovoza 2023. (točka 4.2.2.). Riječ je o zahtjevu iz Direktive o PUO-u (točke 3.2.4., 3.2.7. i 3.2.8.). To se u praksi nije odrazilo na pristup pravosuđu jer jedna lokalna nevladina organizacija ostvaruje pravo da pred sudom ospori rješenje o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a (točka 4.2.3.).</p> <p>Kako je propisano normama FBiH (vidjeti točku 3.2.7.), i pravo javnosti na sudjelovanje u postupku odlučivanja i pravo pristupa pravosuđu ostvareno je u sklopu postupaka u vezi s: (i) rješenjem o nepostojanju potrebe za daljnjom provedbom PUO-a i (ii) urbanističkom suglasnošću, a u tom smislu u tijeku je i sudski postupak (vidjeti točke od 4.2.2. do 4.2.5.).</p>	<p>Da, uz jedan nedostatak</p>	<p>Kao četvrto, EIB nije izvršio kategorizaciju rizika za potrebe projekta. Premda je to u suprotnosti sa zahtjevima (vidjeti točku 3.3.2. podtočku 4), ispitani dokazi ne ukazuju na to da bi to bitno utjecalo na EIB-ovu procjenu projekta (vidjeti točku 4.1.50.). Primjerice, uz mjerodavne procjene koje je naložio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • U odnosu na pritužbeni navod C, EIB je ocijenio da je projekt u potpunosti usklađen s Pariškim sporazumom (vidjeti točku 4.3.6.). • U odnosu na pritužbeni navod D, EIB je ustanovio da će nekretnina A biti izvlaštena (vidjeti točku 4.4.10.). • U odnosu na pritužbeni navod E, EIB je ustanovio da projekt neće utjecati na kulturnu baštinu (vidjeti točku 4.4.5.). <p>Kao peto, EIB je primio na znanje nalaze iz mjerodavnih procjena te poveo računa o njihovim ishodima. EIB je o ishodima procjena poveo računa u ESAP-u iz svibnja 2025. ESAP je priložen ugovoru o financiranju između EIB-a i BiH, a sadrži konkretne mjere koje treba provesti (vidjeti točku 4.1.52.). Primjerice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • U odnosu na pritužbeni navod A, EIB je naložio stručnjaku da, prema potrebi: (i) ocijeni rezultate praćenja ptica i šišmiša te preporuči promjene u radu vjetroturbina; (ii) obavi procjenu 	

	<p>K tome, kako to nalažu standardi EIB-a, nositelj projekta u veljači 2024. izradio je nacrt (dorađenog) SEP-a, gdje se, među ostalim, iznose: (i) odgovarajući dionici; (ii) postupak proaktivnog objavljivanja dokumenata; i (iii) informacije o žalbenom mehanizmu (vidjeti točku 4.2.7.).</p> <p>Dodatni dokumenti o okolišnim i društvenim pitanjima čiju je izradu EIB nositelju projekta naložio i/ili ih je s njime dogovorio kako bi se osigurala usklađenost projekta sa standardima koji se na njega primjenjuju, kao što su PUOD, PKS, PUB, SEP i LACP, bit će, nakon što ih se dovrši: (i) stavljeni na uvid javnosti; (ii) predstavljeni na javnoj raspravi; (iii) možebitno usklađeni ovisno o pristiglim primjedbama; a (iv) nositelj projekta bit će ih se dužan pridržavati (točke 4.1.2., 4.1.36., 4.2.8. i 4.4.6.).</p>		<p>staništa prisutnih na potencijalnim područjima mreže Natura 2000 te tako osigura izostanak neto gubitka / neto pozitivan učinak u pogledu bioraznolikosti (vidjeti točku 4.1.52. alineju 3.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • U odnosu na pritužbeni navod B, EIB je naložio nositelju projekta da doradi SEP kako bi se u obzir uzeli rezultati svih daljnjih studija odnosno svi daljnji zahtjevi (vidjeti točku 4.2.13.) • U odnosu na pritužbeni navod C, EIB je naložio nositelju projekta da izradi i provede plan upravljanja plinovima u skladu s dobrom međunarodnom industrijskom praksom bude li se u rasklopnim uređajima vjetroturbina koristio SF₆ (vidjeti točku 4.3.7.). • U odnosu na pritužbeni navod D, EIB je nositelju projekta naložio da doradi LACP kako bi se u obzir uzeli rezultati svih daljnjih studija, odnosno svi daljnji zahtjevi (vidjeti točku 4.4.11.). • U odnosu na pritužbeni navod E, EIB je postavio zahtjev prema kojem se bez odgovarajućih mjera očuvanja ne smije ukloniti ni izgubiti nijedno dobro kulturne baštine (vidjeti točku 4.5.6.). 	
<p>Pritužbeni navod C – Klimatske promjene</p> <p>EIB-ov standard 5. klimatskim promjenama</p>	<p>Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju.</p> <p>Projekt pridonosi nastojanjima BiH da ostvari svoje klimatske ciljeve (vidjeti točku 3.2.10.). Premda će imati stanovitog utjecaja na klimu (vidjeti točku 4.3.2.), projekt će, ukupno gledano, znatno smanjiti relativne emisije CO₂, i to u količini istovjetnoj onoj koju svake godine upije 16,7 milijuna stabala (vidjeti točku 4.3.3.).</p>	Da	<p>Kao šesto, ti zahtjevi bit će ugrađeni i u ugovor o financiranju. EIB će isplatiti sredstva zajma jedino ako nositelj projekta ispuni preduvjete za financiranje. Primjerice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • U odnosu na pritužbeni navod A, PUB mora sadržavati strategiju ublažavanja utjecaja radi ostvarivanja s time povezanih ciljeva zaštite bioraznolikosti prije prve isplate sredstava zajma (vidjeti točku 4.1.53.). • U odnosu na pritužbeni navod B, na razini projekta mora se uspostaviti žalbeni mehanizam prije prve isplate sredstava zajma (vidjeti točku 4.2.14.). • U odnosu na pritužbeni navod D, LACP se mora doraditi prije početka izgradnje (vidjeti točku 4.4.12.). 	
<p>Pritužbeni navod D – Prisilno preseljenje</p> <p>EIB-ov standard 6. prisilnom preseljenju</p>	<p>Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju.</p> <p>Kako je propisno (vidjeti točku 3.2.14.), za nekretninu A pokrenut je i još uvijek je u tijeku postupak izvlaštenja u osam faza u skladu s normama FBiH. U sklopu tog postupka nadležna tijela obilaze lokaciju i odgovarajućim oznakama obilježavaju zemljište predviđeno za izvlaštenje. To se ne može smatrati smetanjem posjeda ili nanošenjem štete imovini. Nekretnina B nije predmet izvlaštenja jer nije potrebna za provedbu</p>	Da	<p>Po sklapanju ugovora o financiranju EIB prati provedbu projekta (i njegovu usklađenost s prethodno navedenim uvjetima). Pritom prati i razvoj događaja u vezi s relevantnim sudskim postupcima koji se vode pred domaćim sudovima (vidjeti točke 4.1.54. i 4.2.15.).</p>	

Pritužbeni mehanizam Grupe EIB-a – Izvješće o zaključcima

	<p>projekta, a izvršeno modeliranje ne ukazuje na negativan utjecaj projekta koji bi iziskivao njezino izvlaštenje (vidjeti točku 4.4.3.). Postupak izvlaštenja prema normama FBiH tijesno je povezan s postupkom izuzimanja zemljišta u šest faza prema standardima EIB-a (vidjeti točku 3.2.15.), koji je također još u tijeku (vidjeti točku 4.4.5).</p> <p>Bude li projekt utjecao na nekretninu B (primjerice, pokažu li se procjene buke ili treperenja sjene netočnima), vlasnici u svako doba mogu uložiti žalbu i zatražiti izvlaštenje svoje nekretnine (vidjeti točku 4.4.5. alineju 6. i točku 4.4.6.).</p>			
<p>Pritužbeni navod E – Kulturna baština</p> <p>EIB-ov Standard 10. o kulturnoj baštini</p>	<p>Ispitani dokazi pokazuju da je projekt u skladu sa standardima koji se na njega primjenjuju.</p> <p>Iako je umijeće suhozidne gradnje pod zaštitom UNESCO-a (vidjeti točku 3.2.17.), to se ne odnosi i na kamene zidove koji se nalaze na području utjecaja projekta (vidjeti točke 4.5.1. i 4.5.2.). Nadalje, nema nikakvih dokaza o tome da bi kuća i zdenac podnositeljice pritužbe bili pod zaštitom (vidjeti točku 4.5.3.).</p>	Da		

